

Д-р Фрања Горшић, Генерални инспектор унутрашње управе:

МЕЃУПРЕДЛОГ ЗА УТВРЂЕЊЕ

Међупредлог за утврђење по § 331 односно § 354 ст. 2 Гр. п. п. методично тесно је свезан са тужбом за утврђење по § 323 Гр. п. п. Главна разлика између тужбе за утврђење и међупредлога за утврђење састоји се у томе што међупредлог није самостална тужба, нарочито не инцидентална тужба камоли противутужба, већ само *предлог процесуалног карактера* који никако не утиче на ток и обим усмене расправе, него повлачи за собом само једно проширење тенора пресуде. Формално, међутим, међупредлог, било да га износи тужилац (§ 331) било да га као тезу свог приговора стави тужени (§ 354 ст. 2), заиста много личи на тужбени захтев тужбе за утврђење. Вазда је у питању исти стереотипни захтев који почиње речима: „Утврђује се да...“

Међупредлог за утврђење је онај институт који је Клајновом процесном систему највише допринео да тај систем важи као првокласан, ненадмашан. Велико се значење тог проналаска састоји у томе што се у истој парници омогућава правноснажно утврђивање конексних правних одношаја како би се сместа стало на пут оној другој парници која се већ појављује на хоризонту.

Али има још и даљих *разлика* између међупредлога за утврђење и тужбе за утврђење. Те разлике ове су:

а) што се код међупредлога у законом тексту помиње само „неки у току парнице оспорени правни одношај или право“, а не и „истинитост неке исправе или њезина неистинитост“, што значи *да се међупредлогом не може тражити и утврђивање истинитости (неистинитости) исправе* т. ј. утврђивање оне једине допуштене чињенице која се може утврђивати тужбом за утврђење;

б) што се међупредлогом може захтевати само утврђење таквог права или правног одношаја који је

1) у току *дотичне парнице оспорен*, и

2) *од чијег постојања или непостојања зависи сасвим или од честит одлука о тужбеном тражењу*, што значи да право или правни одношај треба да буде *од прејудиционог*

значања по одлучивање у главној парници т. ј. по одлучивање у парници која је већ у току.

Према томе предмет међупредлога за утврђење не може да буде утврђивање таквог питања које сачињава само наличје тужбеног захтева главне парнице, наиме његову негативну или пак позитивну страну. Кад би тужени тражењу приговарао застарелост, он не би могао изнети и међупредлог за утврђење да тужиочево право услед застарелости правно не постоји, пошто приговор застарелости у ствари није ништа друго до порицање тужиочевог захтева, без трунке прејудисионости. Међутим ако се утужују камате у износу рецимо од 1000 д. а тужени приговара да главни дуг у износу од 10.000 д. уопште не постоји, онда тужени може изнети и међупредлог за утврђење да не постоји ма каква његова обавеза из тобожњег уговора о зајму по коме, према излагању тужиоца, он тужиоцу дугује главницу од 10.000 д. Од прејудисионог карактера је правни одношај код *actio confessoria* ако се пориче својина господареће или служеће земље. Или: тужилац тужи јемца да плати дужников дуг, док тужени јемац подигне приговор да главни дуг уопште не постоји.

Писац овог написа имао је један врло интересантан случај у својој судској пракси. Спор се усредсредео око питања да ли код *actio negatoria* тужени може да изнесе предлог за утврђење да му службеност коју тужилац пориче припада на корист његовог господарећег земљишта, дакле око питања да ли је међупредлог чија је садржина она коју би требало да има будућа *actio confessoria*, само наличје тужбеног захтева већ текуће *actio negatoria*. Победило је мишљење које је раније и Клајн био истакао¹⁾, да је међупредлог за утврђење у овом случају ипак много више него што само наличје тужбеног захтева, јер је *actio confessoria* тужба своје врсте, а никако само наличје тужбе *actio confessoria*. Па и околност што се већ у време постојања негативне акције појављују опасности конфесорне акције па и претња у томе смислу, треба да послужи као доказ да конфесорна тужба није само гола аверсна страна негативне тужбе, већ тужба од прејудисионог карактера. Па кад је факат да се може уштедети нова парница међу истим странкама, то треба и међупредлог за утврђење сматрати допуштеним²⁾.

¹⁾ Д-ор Клајн Франа, Предавања, стр. 207.

²⁾ Тужбени захтев негативне тужбе гласи на пр.: „Тужени је дужан да у будуће не предузме никакву радњу која би се могла сматрати као вршење службености пута преко тужиочевог земљишта“..... као служећег земљишта на корист земљишта.... као господарећег земљишта и т. д.

Међупредлог за утврђење у духу конфесорног тражења требало би да гласи: „Утврђује се да туженику као сопственику господарећег земљишта.... припада на корист тог земљишта право службености пута преко југоисточног дела тужиочевог земљишта.... као служећег земљишта.“

Нарочито ваља истаћи да је међупредлог за утврђење уместан у случајевима где ће правноснажна пресуда покренуте парнице угасити на будуће даље захтеве из истог правног одношаја. Ово је случај код дугорочних уговора којима су предвиђена унапред одређена периодична плаћања (ренте, издржавања, амортизације и т. сл.). Исто то важи и у погледу тужби за наплату поједине премије из уговора о осигурању које према полиси гласи на читав низ година. У свим тим случајевима међупредлог за утврђивање од прејудиционе је важности како за текућу парницу тако исто и за све будуће кондемпнаторне парнице из истог правног одношаја.

Значење међупредлога за утврђење састоји се баш у томе што и онај део тенора за који пресуда буде међупредлогом проширена, *учествује у правној снази* као и остали део пресуде којим се решава главна парница. Баш у овој околности ваља тражити објашњење за процесно-политичку важност новог института, јер ако постаје *res iudicata* такође утврђење које се захтева међупредлогом, онда ни побеђена странка неће предузимати никаквих радњи које би јој могле нанети нове кондемпнаторне, унапред изгубљене парнице. Такве су парнице унапред изгубљене јер ће суд бити везан за своју прејудициону одлуку. Према томе ће се расправљање и доказивање у свим идућим парницама ограничавати само на факат сметања.

Усмена спорна расправа, међутим, ниуколико се не проширује тиме што је стављен међупредлог за утврђење. Међупредлог се односи вазда на питање које и онако сачињава предмет расправе као тако звано претходно (прејудиционо) питање. Тиме, разуме се, ми нећемо да кажемо да суд неће моћи да расправу ограничи на међупредлог (растављање расправе по §252 Гр. п. п.). Али не треба сметнути с ума да суд може и без међупредлога да одвојено расправља о „претходном питању.“ Баш ово је јасан доказ да се међупредлогом за утврђење не проширује расправа, већ само петит тужбе. Пошто је прејудицијалан, овај проширени део треба да дође на прво место.³⁾

Мериторно решавање међупредлога бива пресудом и то коначном пресудом (§ 486 Гр. п. п.) или међупресудом (§ 489 Гр. п. п.). Све док не дође до доношења пресуде, судија

³⁾ *Проширени тенор пресуде* гласиће на пример овако:

„I Утврђује се да правно не постоји обавеза туженог из уговора о зајму од 5 фебруара 1932 године по којој би тужени дуговао тужиоцу главницу од 10.000 д.

II Одбија се тужбени захтев који гласи: Тужени је дужан да плаћа тужиоцу камате у износу од 1000 д. као и парничне трошкове у року од 15 дана под претњом извршења.

III Тужилац дужан је да плати туженоме парнични трошак у износу од 620 динара у року од 15 дана под претњом извршења.“

треба да управља расправом онако исто као и у случају кад уопште није стављен никакав међупредлог. Судија треба да међупредлог за утврђење узме у обзир тек при доношењу пресуде. У међувремену међупредлог за судију као да не постоји. Расправа тече подједнако даље као да међупредлог није ни изнесен. У овом погледу нема никакве разлике. Разлика настаје тек у стадију доношења пресуде. Ако међупредлога није било судија ће прејудиционо питање размотрити само у образложењу пресуде. Међутим ако међупредлог постоји, судија ће одлуку по томе предлогу донети у тенору пресуде. Могли би дакле рећи да међупредлог за утврђење повлачи за собом да се одлука о претходном питању из образложења где она не учествује у правној снази, пребацује у тенор пресуде где ће она у погледу правоснажности делити судбину пресуде у главној ствари.

Даљи услови за изношење међупредлога за утврђење ови су:

I Парнични суд треба да буде *стварно надлежан за разматрање међупредлога*. Месна ненадлежност парничног суда међутим, не смета. Срески суд не може да расправља и одлучује о међупредлогу којим се тражи на пр. утврђење да правно постоји обавеза да противна странка има да плаћа предлагачу износ већи од 10.000 д. Стварна се надлежност оцењује према прописима Гр. п. п. Стога ми заступамо гледиште да не ваља тврдити да суд може преко питања стварне надлежности прећи ако је по среди само она стварна ненадлежност која се може уклонити споразумом странака помнутим у § 101 Гр. п. п. Баш овај параграф тражи облигаторно да тужилац уговор о пророгацији у написаном виду прикључи већ самој тужби. Па кад се међупредлог за утврђење може да изнесе тек у току парничног поступка, то о игнорисању пророгабилне ненадлежности од стране парничног суда ни говора не може бити. Најзад ваља напоменути случај кад дође до одбацивања тужбе закључком, пошто је тек у току усмене спорне расправе искрсла околност да постоји апсолутна ненадлежност парничног суда за расправљање и одлучивање о главној ствари, а међупредлог који је сам по себи правно допуштен, стављен је већ пре тога. У овом ће случају суд истим закључком којим се одбацује тужба, уједно одбацивати и стављени међупредлог за утврђење.

II Друга претпоставка за изношење међупредлога за утврђење је та да као поступак о стављеном међупредлогу долази у обзир *исти поступак као и за главну ствар или бар поступак који је сличан поступку о главној ствари*. Овако треба, према Клајну, разумети став 2 § 331 Гр. п. п. који гласи да међупредлог није допуштен „ако се о предмету оваквог предлога може расправљати само по посебном

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

поступку који је искључиво прописан за предмете те врсте.“ Свакако је то одредба која даје широку могућност за доношење приговора на изнете међупредлоге за утврђење. Пре свега јасно је да не може бити предметом стављеног међупредлога захтев за чије расправљање и одлучивање закони предвиђају стварну надлежност духовног суда, управних власти и т. сл. У осталом пак пропис, мада изгледа замршен, нимало није неодређен или чак сумњив, ако се има на уму да је вазда по среди само питање да ли је међупредлог од прејудиционе важности за главну ствар или није. Ако он јесте прејудицијалан, онда ће се суд морати на њ да осврне кад буде доносио пресуде). Значи — то већ рекосмо — да ће суд мирно наставити расправу не водећи рачуна о томе што је поднет међупредлог (он ће тај предлог узети у обзир тек при доношењу пресуде. Но ствар није толико јасна у оном другом случају кад је прејудициони значај међупредлога сумњив. Клајново мишљење гласи⁴⁾, да се суд ни у ком случају не треба да пренагли, јер оно што у првом моменту не изгледа као прејудицијално, може ипак у току расправе да постане од прејудиционе важности по главну ствар или један њезин део. Према томе није за препоруку да се судија жури са одбацавањем међупредлога као недопуштеног. Напротив судија ће мирно даље расправљати као да међупредлога уопште није ни било. Код доношења коначне пресуде пак неће бити баш тешко донети одлуку и о томе да ли ваља међупредлог усвојити или одбити. Кад би суд међупредлог као недопуштен одбацио још на самом рочишту у току расправе, онда би закључак о томе требало свакако унети у записник, а доставити га и странкама (522 ст. 2 Гр. п. п.) пошто има ту места правном леку рекурса. Расправа може се, истина, наставити и без обзира на поднети рекурс, али суд у случају неизвесности у погледу ефекта рекурса ипак треба да по предлогу нареди да се обустави поступак (§ 618 ст. 3 Гр. п. п.). Оваква цезура усмене спорне расправе проузрокована закључком који подлежи побијању рекурсом, врло је непожељна.⁵⁾ Све то отпада ако суд одлуку о међупредлогу задржи за време после закључења расправе.

Нарочито ваља истаћи да се у *маличном (багателном) поступку* може изнети и међупредлог чија вредност спорног предмета превазилази 500 д., а не премашује 12.000 д. Али се у овом случају као врло актуелно намеће питање умесности да расправа буде по § 252 Гр. п. п. растављена тако да о међупредлогу буде одвојено расправљено пре главне ствари. Малични поступак није неки нарочити парнични по-

⁴⁾ Клајн, стр. 203.

⁵⁾ Клајн, на истом месту.

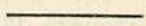
WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ступак као што су то мандатни, менични или чековни поступак, већ само једна посебна, упрошћена варијанта редовног поступка пред среским судовима која је Законом облигатно предвиђена за парнице чија вредност спорног предмета допире само до 500 д. Значи да ће суд морати да о међупредлогу расправља и одлучује по прописима који важе за редован поступак пред среским судовима, а затим ће се усмена спорна расправа наставити и крају привести по прописима који су специјално предвиђени за малични поступак. Свакако треба овај исти начин протоколисања применити и онда кад није дошло до напред поменутог растављања расправе. И овде онај део расправе који се односи на преговодно питање и на изнети међупредлог треба протоколисати по прописима из §§ 527 до 542 Гр. п. п., а остали део расправе који се односи на главну ствар, по прописима из §§ 543 до 547 Гр. п. п. Затим је овде неопходно потребно да тенор пресуде буде подељен у два маркантно (најбоље са I и II) одвојена дела, пошто је у погледу међупредлога (I) допуштен редован позив, док у погледу главне ствари (II) важи ограничење позива по § 595 Гр. п. п. тј. позиву има ту места само из разлога ништавости поменутих у § 571 Гр. п. п.

Најзад треба пажњу скренути на то да право или правни одношај који је предметом међупредлога за утврђење, не треба да постоји баш међу странкама које у главној парници наступају као тужилац односно као тужени. Правни одношај може да постоји и међу другим лицима. Важно је само то да је предмет међупредлога за утврђење од прејудиционог карактера по главну парницу без обзира на то кога се тиче правна структура поменутог предмета.

Д-р Фердо Чулиновић, председник окр. суда — Бела Црква.

АБЕРАЦИЈА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ

(*Aberratio ictus*)¹⁾

Ако је извесно лице у намери да телесно повреди Петра према њему замахнуло штапом, а штап се случајно или услед невештине починитељеве омакао и повредио дете, које је стајало у њиховој близини, тада кажемо да постоји аберација, *aberratio ictus*. Исто је и онда ако неко намерно пуца на Павла, а услед квара на револверу или које друге о вољи починитеља неовисне околности повреди каквог случајног пролазника; или када је окривљени у намери да усмрти једног становника какве куће за њега донео отровано јело, које је без ичијег знања нашао и узео какав гладни просјак и услед тога умро.

У свим овим случајевима постоји аберација или како неки наши писци²⁾ кажу „погрешан ударац“. Код свију ових случајева заједничка је основна линија у тому што је резултат протуправне радње настао непредвиђено, изазван мимо, па и проти вољи починиоца вањским, о његовој вољи неовисним околностима. Његова је радња свакако намерна, умишљајна. Починилац ове противуправности у сваком од ових случајева намеравао је да постигне резултат на другом, а не на овом објекту, респ. на особи, која је његовом радњом повређена. Када неко лице јури према Павлу са голим ножем у руци у намери да га усмрти и ако случајно оклизувши се посрне и убоде какво друго, њему посве индиферентно лице, очито је да он није имао намере да то њему

¹⁾ Литература: Мих. Чубински — Научни и практични коментар Кривичног законика, Београд, 1930; Метод Доленц — Тумач Кривичног законика, Загреб, 1930; Шиловић-Јанка — Казнено право, Загреб, 1905; Тома Живановић — Основи кривичног права, Београд, 1928. Основни проблеми кривичног права, Београд, 1930; Урошевић Лаза — Требник II, Београд, 1931; Чулиновић Фердо — О слободи воље, 1928, — Детерминизам и кривично право, Загреб, 1931; Биндинг — *Normen*, II; Allfeld — Die Bedeutung des Rechtsirrtums im Strafrechte, 1910; Baumgartner — Die Lehre von der Idealkonkurrenz und Gesetzkonkurrenz, I—II, 1903; Janka — Das österreichische Strafrecht, Wien, 1902; Liszt — Lehrbuch des deutschen Strafrechtes; Schweizer — Zur Lehre v. Irrtum im Strafrechte, 1906; Veron — Verwechslung und Abirrung, 1903; Zittmann — Irrtum und Rechtsgeschäft, 1879 и др.

²⁾ Тако Метод Доленц у свом „Тумачу кривичног законика“ стр. 52. Мих. Чубински назива аберацију „погрешком у ударцу“ Научни практични коментар Кривичног законика, стр. 161. Пешар Жорж у свом преводу *Edoii Illies* — овог коментара угар. Кривичног законика преводи аберацију са реџу „промашај“ (стр. 375). Ови називи не исцрпљују све елементе аберације, јер означају само једнострано дотичну протуправност; нарочито не укључују у себи оно што је код аберације најважније, а то је онај резултат кажњиве протуправности над новим, непредвиђеним објектом.

страно лице без икаква разлога повреди и да овај резултат не одговара његовој намери. Он тај резултат није хтео; тај је резултат наступио мимо његове воље услед непредвиђених околности, које он барем непосредно није изазвао. Из свега овога види се да је aberratio ictus намеравана протуправност извршена над непредвиђеним објектом³⁾.

За аберацију није одлучно да ли је резултат пред непредвиђеним објектом ове кривичне радње по свом садржају једнак оному, кога је првобитно имао на уму овај починитељ. Аберација постоји у сваком случају када намеравано извађана протуправност не погађа оно лице, на које је у почетку изведења кривичног дела мислио сам починитељ, него услед вањских и случајних околности сасвим треће лице, на које се ни првобитно није односила починитељева намера. Према тому постоји аберација не само онда када је Петар намеравајући усмртити Павла случајно метком из старог револвера погодио и усмртио Јанка, него и онда када је тим метком само лакше или теже телесно повредио. За појам аберације није дакле потребна т. зв. једнаковредност деликата с обзиром на умишљану и насталу последицу забрањене и кажњиве протуправности.⁴⁾

Аберацију убрајају међу заблуде и то, разумљиво, међу стварне заблуде, error in objecto. Заблуда је „недостатак свести о узрочној вези између радње и последице“⁵⁾. Заблуда дакле претпоставља непознавање такве узрочне везе; у њој је укључен и подразумева се погрешан суд о тому, криво расуђивање о тој одлучној чињеници. Где нема кривог, нетачног закључивања, нема ни говора о заблуди. Загледамо ли у саму битност аберације, одмах ћемо видети да је погрешно то опште мишљење⁶⁾, којим се готово идентификује аберација са стварном заблудом.

³⁾ Основне су карактеристике аберације намеравана протуправност, која се непредвиђено и неочекивано резултира над објектом, на који починилац није у опште мислио. Под аберацијом се у опште подразумева нека сметња или грешка, али када је реч о овој аберацији, (aberratio ictus), тада се мисли на такву случајну грешку, која доводи до непредвиђеног резултата. Изрази „промашени ударац“, „погрешан ударац“ и сл. не укључују у себи све оно што аберација садржи.

⁴⁾ Тако н. пр. Јанка (Das österr. Strafrecht, str. 103) тражи за постојање аберације такву једнаковредност објеката кажњиве протуправности, „ein anderes Objekt von gleicher Deliktstauglichkeit“.

⁵⁾ Види: Тома Живановић, Основи кривичног права, стр. 232.

⁶⁾ Тако н. пр. Мешод Доленц у свом „Тумачу Кривичног законика“ (стр. 51) говори о стварној заблуди упоредо са аберацијом (в. § 20 под II), и ако нешто доцније наводи да се код аберације „ради (се) о сасвим другом случају“ не наводећи никаквог разлога у погледу разликовања између стварне заблуде и аберације. Мих. Чубински у поменутом свом делу раздвајајући случајеве идеалног стицаја од стварне заблуде, аберације, трајног и продуженог кривичног дела у погледу кривичне одговорности, иден-

Код аберације починилац стварно „нема свести“ о узрочној вези између саме кривичне радње и настале последице над непредвиђеним објектом ове протуправности; починилац ту последицу у опште није предвидео, јер је она наступила супротно његовом очекивању и намеравању. Последица његове протуправне радње настала је на том непредвиђеним објектом мимо, а може се рећи и против његове воље. У том је правцу дакле сасвим тачно, каже ли се да починилац није био свестан о узрочној вези између радње и последице те радње. Ипак налазимо да оваква ознака не исцрпљује у себи сва обележја аберације, нарочито узмемо ли у обзир да код аберације нема никаквог погрешног, криво расуђивања, барем не с обзиром на последицу дотичне протуправности над непредвиђеним објектом, а то криво расуђивање претставља основни елеменат заблуде у опште. Код аберације починитељ у опште није ни претстављао насталу последицу, дакле њу није ни погрешно претстављао, нити о њој имао погрешан суд. Код починиоца кривичног дела крај аберације формално заиста нема свести о узрочној вези између радње и настале последице, али да обухватимо цео појам аберације потребно је истаћи као најважније ону случајност, која је довела до резултата ове протуправности над непредвиђеним објектом. Аберација дакле није никаква заблуда, јер је то случајност, која је мимо починиоачеве воље довела из умишљајне починиоачеве протуправне радње до непредвиђеног учина с обзиром на нови објект.

Јасно је одатле да аберација не може бити нити стварна заблуда, *error in objecto*. Ова наиме постоји „када се починитељ вара гледе фактичне околности...“ односно „када починитељ ради против становитог објекта држећи да је то други објект.“⁷⁾ Стварна заблуда постоји дакле у оном случају када окривљени пуца на Петра мислећи да је то Павле. Резултат намераване његове протуправности настао је као и код аберације истина на другом објекту те протуправности, али не услед случајних околности, које нису ови силе о вољи починитељевој, него ради кривога закључивања починитељева у погледу индентитета објекта кривичног дела. У овом је случају починитељ погрешно држао да је повређено лице заиста оно, које је он мислио да повреди. Овде дакле заиста постоји заблуда у погледу индентитета објекта

тификује (стр. 161) *error in objecto* са аберацијом. Насупрот тому Тома Жигановић, ма да о аберацији говори у истом поглављу где и о заблуди у опште, ипак видно истиче разлику између њих. Основи крив. права, стр. 135. у сл. Исто тако и Јанка (ор. cit., стр. 103) истиче да треба аберацију посве разликовати од стварне заблуде, ма да о тому расправља у истом поглављу.

7) Шаловић-Јанка — ор. cit., стр.119.

крив. дела. Error in objecto наступа увек услед заблуде у погледу идентитета објекта крив. дела. Докле код аберације у опште нема намере да се усмрти или повреди лице, које је кривичним делом повређено, догле је код стварне заблуде управо карактеристично то, да је починитељ ове протуправности своју намеру на извршење дотичног кривичног дела управо управо баш према повређеној особи, само што се преварио у погледу његовог итентитета.

Код стварне заблуде очита је дакле намера да се повреди оно лице, које је заиста кривичним делом и повређено. Код аберације те намере нема. Нису дакле идентична ова два појма и погрешно је када се ма у ком смеру међусобно идентификују. Јер на једну је страну битна карактеристика баш грешка у утврђивању идентитета објекта намераване противправности, а на другој страни је проста случајност, коју барем непосредно починитељ није ни изазвао а камо ли намеравао.⁸⁾

Спорно је надаље питање да ли се код аберације ради само о једном кривичном делу или је по среди материјални стицај двају деликата, наиме стицај припреманог или покушаног и другог довршеног деликта.

У погледу решења овог питања једнака је несугласност како у теорији тако и у самој пракси. Нарочито је незгодна ова супротност код практичне примене одредби позитивног кривичног права, јер услед неједнаког схватања и супротног тумачења саме аберације долази до неједнаке примене законских, казних санкција, долази до протусловности у правосуђу, а то неоспорно штети угледу самог судства; насупрот тому код заинтересованих странака неминовно изазива осећај неправде, а тиме и правну несигурност. Правилно решење овог питања важно је дакле како с теоретског, тако и с практичног становишта. Са становишта практичне примене норми позитивног кривичног права на конкретне случајеве важно је правилно решење овог питања нарочито с тога, што су за стицај везана извесна пооштрења, а поред тога може доћи у питање и разнолика кажњивост појединих деликата код аберације ако је у питању који квалификовани деликт према обичном, неквалифицираном.

Према једној групи правних писаца⁹⁾ код аберације нема говора ни о каквом стицају деликата, већ се ради само о једном кривичном делу. То је дело истина сложено кривично дело, али је и оно карактерисано јединственом протуправном радњом која нас упућује на закључак, наводно, да код аберације не постоји више деликата него само једно, једино кривично дело.

⁸⁾ Тако Т. Живановић, Основи кривичног права, стр. 235.

⁹⁾ Тако н. пр. Мих. Чубински, *op. cit.*, стр. 161.

Према становишту друге групе,¹⁰⁾ противног мишљења, код аберације постоји стицај деликата, јер се намераваном протуправношћу вређа више правних добара, јер се довршеним кривичним делом повредило једно правно добро, а покушаним злочином угрозило друго правно добро.

У овом је погледу несугласицу поострила чињеница што се питање кривичне одговорности код аберације везује са питањем релевантности или ирелевантности заблуде¹¹⁾ с обзиром на објект дотичне протуправности. У погледу уставовљења кривичне одговорности и кажњавања не може код аберације доћи у обзир питање о важности или неважности заблуде, када те заблуде код аберације стварно и нема. Код аберације постоји само случајност, стога је погрешно говорити о важности или споредности заблуде, погрешке при оцењивању идентитета објекта кривичног дела. Није дакле основано правити код тога разлику о оному, што код аберације стварно и не постоји.

Ако гледамо на правни учинак извесне кажњиве протуправности, тада ће нам заиста изгледати да постоји само једна протуправност, која се реализовала у одређеном учину. Но ово је само привидно, а то су очито запазили и саме присталице овога становишта. Тако је н. пр. *Мих. Чубински* истина нашао да код аберације постоји само једно кривично дело, али „посматрајући горње случајеве као једно сложено кривично дело морамо *свестрано* проценити поједине моменте како субјективне, тако и објективне природе, који су важни за одмеравање казне. На пример, ако је учинилац намеравао учинити квалификовано кривично дело исти ће одговарати за обично дело. Ако је хтео извршити обично дело, а под горњим условима (т. ј. аберацијом) извршио је квалификовано кривично дело, одговараће за наступелу *тежу* последицу само онда, ако је њу могао или морао предвидети“¹²⁾

Налазимо да је овакво разликовање и двојако просуђивање већ с начелног становишта нетачно. Јер нема потребе нити је оправдано да се једнака протуправност различитотумачи и просуђује. У аберацију би непотребно увађали неки као претеринтенционализам¹³⁾, који не спасава ствар а

¹⁰⁾ Тако *Тома Живановић*, Основни крив. права, стр. 235; *Урошевић*, Требник, II, стр. 128; *Јанка*, *op. cit.*, стр. 103 и др.

¹¹⁾ Тако н. пр. *Liszt* (Lehrb d. d. Strafrechtes, § 40, II, 2).

¹²⁾ *Op. cit.*, стр. 161.

¹³⁾ Према се и по нашем позитивном праву не би у овом случају у опште могло говорити о неком претеринтенционализму, који по § 17 К. з. претпоставља постанак теже последице од умисљене на једном те истом објекту извесне протуправности. Насупрот тому код аберације не може увек настати тежа последица од умисљене, јер је могуће да је утврђена намера да се први објект кривичне радње усмрти, а други је само лакше повређен. Поред тога код аберације ова „тежа“ последица протуправне радње не погађа исти објект те протуправности, него нови и непредвиђени, који је случајно дошао „под удар“.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

ваше одговара начелима старог, преживелог права јер се осврће првенствено на настали протуправни учин, него ли на модерне основе кривичног права, које имају пред очима првенствено антисоцијалну вољу.

Али када би то и допустили, видимо да и присталице противног назора усвајају у овим случајевима, да код аберације постоји стицај деликата, а не једно кривично дело. Ово одступање од њиховог основног становишта види се очито у даљем извађању поменутог писца. „Ако је закон — каже Мих. Чубински даље — створио из једне врсте дела засебно дело друге правне природе, онда не може бити више говора о једном компликованом делу: то ће бити стицај двају дела и то (али само ту) правилно је схватање, којег се придржавала стара доктрина. Тако, например, атентат не спада у групу кривичних дела против живота, већ у групу кривичних дела против опстанка државе. Услед тога, ако је неко намишљавао атентат, али је извршио обично убијство, код услова наведених под 4) и 5) (т. ј. код *eggog-a in objecto* и код аберације) исти ће одговарати за припремање или покушај атентата и за умишљено, нехатно или случајно убијство.“¹⁴⁾

Ако се запитамо за разлог овом подвајању, ми га нећемо наћи. Овакво је мишљење очито изазвала потреба да се нађе кривична санкција за ону протуправност, која је очита, а која се по начелном становишту присталица ове групе стварно не би могла казнити. У погледу саме кривичне одговорности за почињена, покушана или припремљена кривична дела нема у кривичном праву никакве разлике. Савим је свеједно за установљење кривичне одговорности питање да ли је окривљени починио убијство једне или друге које особе. То је могуће од важности, као код овог случаја с атентатом, код установљења кривичне санкције за почињено, покушано или припремљено кривично дело. Питање о кривици неовисно је о правној природи протуправног учина. За установљење те кривичне одговорности првенствено је важна сама антисоцијална воља.

Модерно кривично право управо се одликује тиме што поред кривичног дела и казне поставља питање кривца односно његове кривице. Та се кривица има установити у првој линији не по самом чину, колико по указаној и установљеној вољи да се односна протуправност изврши, покуша или припреми. Најзад казнена је санкција управо и уперена против те антисоцијалне воље, коју треба пригушити и поправити. Ради тог основног принципа и нормирана је у модерном, па и у нашем позитивном кривичном праву и сама одговорност за покушај апсолутно неспособним средством

¹⁴⁾ Чубински, *op. cit.* стр. 161.

или на апсолутно неподесном објекту.¹⁵⁾ Према тому није дакле основано код аберације правити неку разлику у погледу установљења кривичне одговорности према правној природи и тежини протуправних учина.

Да код аберације постоји стицај двају, па чак евентуално и више кривичних дела¹⁶⁾, очито је н. пр. у случају када је повреда правног добра на непредвиђеном објекту протуправне радње мања, него ли је умишљајна на штету првобитног објекта те протуправности. Тако ће н. пр. бити када је признањем окривљенога или другим којим доказом установљено да је окривљени покушао да усмрти Петра, а услед квара на револверу или иначе случајно је погодио и само лакше озледио Павла. У овом случају починитељ мора одговарати како за теже дело, а то је за покушај намерног убијства, евентуално и са предумишљајем, тако и за лакше, незнатно дело лаке телесне озледе. Очито је дакле да код аберације постоји не једно дело, него стицај деликата. Ако под кривичним делом подразумевамо кажњиву протуправност, односно „условима инкриминације одговарајуће проузроковање људском радњом“¹⁷⁾, видимо да код аберације постоји не једна него више протуправности. У свим поменутих случајевима има толико радњи, колико има повреда правних добара, дакле како код извршеног, тако и код покушаног или припремљеног деликта. У сваком овом случају указала се антисоцијална воља у више смерова и у сваком од њих треба према њој применити казнену санкцију. Код сваке еманације антисоцијалности потребно је дакле применити казнену репресију, а то је сасвим и доследно могуће код случајева аберације само ако се овде установи не једно, него стицај кривичних дела.

У вези с тиме поставља се и у теорији и у пракси друго важно питање — да ли је код аберације оно друго кривично дело, извршено над непредвиђеним објектом, извршено намерно или нехатно. И ово је питање особито спорно како у теорији тако и у пракси. По једним морао би се починилац кривичног дела казнити као намерни починилац деликта и за онај учин, који је непредвиђено настао на новом, дотле непознатом и нежељеном објекту ове протуправности¹⁸⁾. По другима не би се починилац крив. дела могао казнити као

¹⁵⁾ Види одељак 2 § 32 К. з.

¹⁶⁾ Ако је промашени метак озледио случајно више особа, то у свакој овој повреди постоји по једна протуправност.

¹⁷⁾ Тома Живановић, Основни проблеми кривичног права, Београд, 1930, § 10.

¹⁸⁾ Тако Чубински код нас, затим Белинг, Фингер, Франк, Лисш и др..

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

намерни починилац за учин, који је настао над непредвиђеним објектом без његове воље.¹⁹⁾

Ако је Петар пуцајући на Павла случајно и без икакве своје намере погодио непознатог му пролазника Јанка, не може се рећи да је овај учин наступио по његовој намери, да овај резултат његове протуправне радње непосредно потиче из његове намере усмерене против ново надошлог објекта. Када је очевидно да починитељ овај и овако настали резултат није желео, да је такав резултат његове протуправности настао сасвим против његове намере, тада се не може рећи да је он такав резултат хтео и намеравао, да је против тог објекта *доложно* поступао. Насупрот тому јасно је да је овај починитељ код аберације поступао намерно само против првог објекта дотичне протуправности, али не и против другога, која је нашоа стичајем случајних или других околности, које нису овисиле од воље овог починиоца тих деликата. Напрам другом, непредвиђено надошлом објекту ове протуправности починитељ је поступао *нехотице*, јер он није намеравао да то лице повреди или смрти. Он је дакле према њему поступао само *нехашно* и само у том опсегу треба да и одговара. Више од тога иде против самих основних начела кривичног права.

Погрешно је мишљење да је у овом погледу сасвим ирелевантна чињеница о идентитету објекта дотичне протуправности. Многи наине траже да се и код аберације починитељ казни као *доложни* ради деликта, који је услед његове намерне радње настао непредвиђено на ново надошлом објекту. У том се правцу обично вели да законодавац није мислио на појединце него на целину. Истина је да законодавац заштитијући правна добра није могао мислити на поједина лица и заштићавати само њихова правна добра, већ их је морао генералисати. У позитивном дакле праву сваке земље нису предвиђени *species-i* него само *genus*, врста заштићеног правног добра. Тако је н. пр. и код § 167 К. з., на који се у вези с тиме највише упира.²⁰⁾ Према одредби

¹⁹⁾ Тако Тома Живановић, Доленц, затим Бар, Јанка и др. Јанка налази да се кривична одговорност ради умишљаја може односити само на уморство с обзиром на одредбу § 134 аустр. К. з., који у погледу насталог учина не прави разлике да ли је усмрћење извршено на првобитном или којем другом објекту крив. дела. Иначе сматра такво схватање крив. одговорности аномалијом истичући да је и у аустр. крив. праву ово само једини и изузетни случај (*Das öster. Strafrecht*).

²⁰⁾ Сасвим је друкчија одредба § 134 аустр. К. з., према којој је установљење кривичне одговорности сасвим споредно да ли је из намераваог дела усмрћења неког човека наступила смрт оног лица, према кому је првобитно била уперена протуправна радња или смрт ма кога другог човека. („За појам злочина намерног усмрћења свеједно је да ли из дела, које је предузето према човеку у намери да га усмрти, произиђе смрт тога или кога другог човека“). Овде је релевантна само манифестована антисоцијална

www.unilja.rs

тог §-а одређена је тамо назначена казнена санкција против лица „ко другога лиши живота“; није дакле наведен никакав species, него у опште сваки „други“. Према тому за установљење кривичне одговорности и казни за усмрћење било би доста да је у опште усмрћен човек у опште. Било би одатле дакле ирелевантно да ли је починитељ управо намеравао усмртити овога, убијенога човека или некога другога. Важно би према том мишљењу било у опште да је намеравао „другога“ да усмрти и да је радећи према тој намери заиста „другога“ и усмртио. Тако би заиста изгледало према слову ове законске норме. Али то је мишљење погрешно. Јер поред ове норме, која говори о казненој санкцији за усмрћење потребно је пре установљења кривичне одговорности узети примарно у обзир и оцену и друге норме истога закона, које говоре нарочито о кривици и одмеравању казне. Већ према § 15 К. з. деликти предвиђени у поменутој одредби § 167 К. з. представљају злочине, дакле долозно извршење противправне кажњиве радње. Одакле је дакле потребно да су за примену те санкције да је починитељ дело починио умишљајем т. ј. да је извршење овога дела „хтео или када је он т. ј. починитељ тог дела предвиђајући забрањену последицу, која може из његовог дела да наступи, пристао на њено наступање, без обзира на то да ли је он то желео или не“. (§ 16 К. з.) У случајевима аберације не може се рећи да је починитељ хтео да усмрти непознатог му пролазника или у опште да је предвиђајући такву последицу из његовога рада „пристао“ на такву радњу и такву последицу. Код аберације је његова намера била уперена против одређеног објекта, а само случајно промашивши то лице, починитељ је повредио друго правно добро, усмртио је или телесно повредио њему посве страну и непознату особу. Он на то не само да није пристао, него је тај резултат његовог протуправног делања настао преко његовог очекивања, мимо његове намере. Не може му се дакле урачунати у кривњу као намерно оно што он

воља, намера да се усмрти човек. Споредно је по тој норми да ли је протуправна намера извршена у свим линијама, дакле и према намераваном објекту протуправности.

Овако становиште налази своје оправдање у модерном схватању кривичне одговорности, према којој је за установљење антисоцијалности одлучна сама воља за почињење кажњиве протуправности. Свако законодавство код нормирања кривичноправних одредби има пред очима данас ту намеру да се вређа правни поредак и ради тога се модерна кривична права морају првенствено освртати на ту антисоцијалну вољу у свим њеним манифестацијама. Ради истог начелног гледишта је и у нашем Кривичном закону нормирана кривична одговорност и кажњавост и за такве покушаје, који су подузети на апсолутно неподобном објекту или са потпуно неспособним средствима за његово довршење (од 2 § 32 К. з.). Ипак наше позитивно кривично право није преузело овакве дистинкције с обзиром на објект намераване протуправности као аустр. К. зак.

у опште није намеравао. Он је истина усмртио случајним промашајем „другога“, али је за примену поменуте санкције из § 167 К. з. потребан пре свега умишљај, а тога код аберације у опште нема.

Аберација је дакле *намеравана протуправност извршена над непредвиђеним објектом*, код које се ради о стицају двају или више деликата, од којих је неизвршена, покушана или припремљена протуправност долозна, а остале радње кулпозна кривична дела.²¹⁾

Будимир Плакаловић, судија окр. суда за град Београд.

ВРСТЕ ПРЕСУДА У ГРАЂАНСКОМ ПРОЦЕСНОМ ПРАВУ

(свршетак)

VI Пресуда због изостанка или пропуштања

Изостанком са рочишта или пропуштањем одговора на тужбу, признаје се истинитост чињеничних навода дошавше странке, односно у случају пропуштања одговора на тужбу, признаје се истинитост чињеничних навода изнетих у тужби, — и ако су и једни и други чињенични наводи без икаквих доказа. Из § 492 јасно произилази да је наш законодавац код пресуде због изостанка или пропуштања усвојио фикцију истинитости чињеничних навода дошавше странке, а тиме је, у исто време, недошавшу странку казнио за недолазак и пропуштање и то на један и сувише строг начин. И када се фикцијом истинитости чињеничних навода дошавше странке, на један и сувише строг начин, кажњава недошавша странка за свој недолазак, онда је ван сваке сумње пресуда због изостанка или пропуштања, у већини случајева, једна строга пресуда, која је и сувише далеко од тога да буде

²¹⁾ Кривично право израђено сасвим на бази детерминистичког схватања не позна оваквог разликовања. Код потпуно детерминистичког кривичног права (потребно је за сада да га назовемо овде барем нашим уобичајеним називом, без обзира на то да ли је то у складу са детерминистичким схватањем или не) одлучно је за установљење социјално репресивне мере (казне) само то да ли је дотично лице социјално опасно и у којој мери. Сасвим је споредно при тому да ли је он протуправну радњу извршио долозно или кулпно, јер починитељ кулпног деликта може бити социјално опаснији од долозног извршитеља кажњиве протуправности, а у крајњој линији дотичник и не мора да почини никакво забрањено и кажњиво протуправно дело, а да буде очито да је потпуно и трајно социјално опасан тип и да према њему треба одмах применити социјално заштитне мере као што су изолација и сл. Ради тога се код доследне примене детерминистичког принципа и не може говорити о аберацији у кривичном праву.

правична. Никада се правно схватање нашег народа неће моћи помирити са оваквом пресудом, то је моје уверење. Оваква пресуда не одговара ни нашем менталитету, јер се ми Словени не можемо похвалити са педантношћу, што, у осталом, може бити и наш малер, а позната је ствар да се менталитет једног народа не може изменити законима, већ зато постоје друга средства, — васпитање које треба да се врши генерацијама¹⁾. Оваква пресуда не одговара ни нашим саобраћајним, економско-привредним и културним приликама. Јер, неправично је захтевати од парничара, под претњом изрицања једне овакве строге пресуде, да тачно у заказани час и минут дође у суд, ако нема довољно развијених саобраћајних средстава, ако се нема економске могућности за употребу тих средстава, тамо где ових има, и ако се свет, у једној огромној већини, због изложених прилика, не може и не уме да оријентише у тачном мерењу времена, на сате и минуте, нити зато има економске могућности. Али то ипак, не значи да је се требало остати при старом стању ствари, и када се неко зове на рочиште за девет часова, да има права доћи у дванајест, — што није било без смисла и логике. Но, у сваком случају последице изостанка са рочишта, нису смеле бити овако строге, управо, катастрофалне по недошавшу странку²⁾.

¹⁾ Ја сам о истој теми говорио опширније у своме реферату на скупштини Судијског удружења одржаној, 5 и 6 јуна 1933 г., у Београду, који је објављен у „Правосуђу“ бр. 6 (1933 год.) и у „Споменици“ скупштине удружења судија Краљевине Југославије (Београд 1933 год.), под насловом: „Шта треба учинити или изменити, па да се суђење убрза, олакша и смање трошкови“.

²⁾ Из књиге *Ernst Ottwalt-a* „Јер они знају шта чине“, на нашем језику, у издању предузећа „Нолит“ у Београду, преносим неке ставове, који се односе на пресуду због изостанка, у немачком правосуђу.

— Једна се жена несигурно прогура кроз гомилу адвоката и странака што чекају до судијског стола.

— Ко сте Ви?

— Лансинг.

— Покажите Вашу позивницу. Број 2585. Ваша је ствар решена. Изречена је против Вас пресуда због изостанка. Господине нареднице, ствари за пола једанаест.

— Нова се бујица људи улива у дворану. Нови бројеви. Други адвокати. Узбуђење странке чија борбеност одједном замире у трезвеној, бескрајној сухој атмосфери суднице.

— Госпођа Лансинг још увек стоји пред судијским столом, са позивницом у руци.

— Па шта Ви још хоћете? Ваша је ствар решена.

— Госпођа Лансинг је недељама чекала тренутак када ће пред судијом моћи да докаже да је у праву. Па она не треба да плати. Недељама је размишљала шта ће рећи. Свака реч је на месту. А сад?

— Изречена је против Вас пресуда по изостанку. Зар не разумете? Ви у одређено време нисте били ту, и Ваша ствар је свршена.

— Па ја сам већ од девет сати.

Наш свет је у годинама навикао да у суду гледа уставноу, која се у својим делатностима мора руководити само мотивима правичности. Зато ће за њега разочарање бити веће, када против парничара, за задоцњење од неколико минута, буде изречена једна строга и неправична пресуда, која се зове пресуда због изостанка. Ова пресуда је већ почела да натерује простом свету сузе у очи и да му товари на душу један тежак бол, бол који изазива неправда. Те сузе и тај бол, најбољи су доказ да питање пресуде због изостанка није добро решено, већ напротив, да је за наше привредне, социјалне и културне прилике, нађено и дато једно ни мало срећно решење. Ове пресуде, овакве какве су, стварају читав један социјални проблем, о коме сви, а нарочито судије морају водити рачуна и указати на њихово штетно дејство у сваком погледу. Јер, заиста је велика неправда и сувише строга казна, ако се, због задоцњења једне странке, узме, као што је код пресуде због изостанка случај, да су чињенични наводи противне странке, и ако без икаквих доказа, истинити. Недошавша странка строжије се није могла казнити, већа пакост јој се није могла учинити. Овде је требало наћи једно боље и правичније решење.

Свима пресудама због изостанка или пропуштања заједничко је то да се све ове пресуде изричу по предлогу дошавше странке, односно у случају пропуштања одговора на тужбу, по предлогу тужиоца. Чињенични наводи дошавше странке, одн. у случају пропуштања одговора на тужбу, чињенични наводи изнети у тужби, узимају се за истините, у колико ти наводи нису оповргнути доказима, који су већ пред судом, или чињеницама које су код суда опште познате. Овим се, нешто, колико толико ублажује строгост ове пресуде. Такође, ако једна странка није дошла, или је пропустила одговорити на тужбу, суд у таквој ситуацији, мора да се обазире на све оно, на што се, по службеној дужно-

— Судија постаје нервозан: — О Господе Боже! Увек исто! Ваш број је прозват а Ви се нисте јавили.

— Па ја нисам крива. Па ја не знам.

— Ваша ствар је свршена. Господине адвокате? Пишите: оптуженик признаје... Па шта ћете Ви још увек ту, госпођо Лансинг? Не могу ваљда просто поништити пресуду само зато што Ви нисте пазили. Жалите се, ако хоћете. Пишите молим Вас... Судски посао се наставља.

— И док се горе пресуда за пресудом, решење за решењем, изричу или одгађају, негде на ходнику стоји једна жена и плаче. Не зна шта се догодило с њом. Шта да прича код куће? Она ништа од свега тога не разуме. Пресуда по изостанку, жалба. Е, да је узела адвоката! Али зато треба пара, а она их нема.

— И док по хиљадама соба расту брда аката, овде је нека госпођа Лансинг изгубила веру у правду. —

Ове ставове, из поменуте књиге, навео сам зато, што судбина госпође Лансинг, те још како, неће мимоићи многе наше парничаре и што се њен случај може уопштити, без икакве бојазни.

сти мора пазити, а дошавша странка, у погледу таквих околности, о којима се по службеној дужности мора водити рачуна, дужна је пружити потребне доказе (§ 497 од. 1). Писмена што их поднесе странка, која је изостала, неће се узимати у обзир. Ово се не односи на писмено којим недошавша странка правда свој изостанак са рочишта (§ 493 од. 1).

Странка је пропустила рочиште ако се, од кад је оглашена ствар, па до закључења усмене расправе не јави, или ако се јави, али неће да се упусти у расправљање, мада ју је судија на то позвао, или ако се након оглашења ствари опет удаљи. Као пропуштено сматра се рочиште и онда, кад странка дође без адвоката на рочиште, за оне парничне радње, за које је прописано заступање адвокатом (§ 197). Изосталој странци равна се и она странка, која из суднице буде уклоњена, због непристојног понашања (§ 496). Истина, по § 262 од. 2 и 3 странка може бити уклоњена из суднице, ако је претходно опоменута да ће бити уклоњена и ако је упозорена на правне последице уклањања, а нарочито да се према њој може изрећи пресуда због изостанка или пресуда по § 495. Ове последице не наступају ако би парнични пуномоћник, због непристојног понашања био уклоњен из суднице. По § 294 од. 2 странка се може позвати да одреди другог пуномоћника, у коме циљу би се одложило рочиште, о трошку непристојног пуномоћника.

У § 498 предвиђени су сви случајеви у којима се предлог за доношење пресуде због изостанка и пропуштања (§§ 492, 494 и 495) мора одбити. Кад се не усвоји предлог о доношењу пресуде због изостанка или пропуштања, тада се рочиште, по службеној дужности одлаже, и на идуће зове и недошавша странка.

Предлог за доношење пресуде због изостанка или пропуштања одбацује се закључком. Ако овај закључак, услед рекурса, буде укинут, тада се пресуда може донети без одређивања новог рочишта (§ 499).

1) Ако туженик изостане са првог рочишта, тада ће се, по предлогу тужиоца, који је овде дошавша странка, изрећи пресуда због изостанка — § 492. Том приликом чињенични наводи изнети у тужби узете се за истините, у колико исти нису оповргнути доказима који су приложени уз тужбу, или доказима који се, иначе, пред судом налазе, услед проведеног поступка за обезбеђење доказа, пре или после подизања тужбе, све до првог рочишта, или чињеницама које су код суда опште познате. Пресуда због изостанка, у овом случају, не мора увек гласити у корист дошавше странке. Тако, и ако туженик није дошао на прво рочиште тужилац ће бити одбијен од тужбеног захтева, ако чињенични наводи тужбе, који се сматрају истинитим, нису

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

такве природе да могу служити као подлога за примену материјалнога права, или ако су ти наводи у супротности са доказима који су пред судом или чињеницама код суда опште познатим. То ће исто бити, ако чињенични наводи у тужби, не би били у узрочној вези са тужбеним захтевом, односно са правом, које се тужбом жели реализати.

Тужилац, када тужени изостане са првог рочишта, не може преиначити тужбу, јер је парница, почела тећи (§ 330 од. 1). Али зато тужилац може, *без преиначења основа тужбе*, изменити, допунити, објаснити или исправити чињеничне наводе тужбе, и доказа понуђених у истој, као и сузити тужбено тражење по главној ствари и споредним тражењима, или, у место првобитно захтеваног предмета, други предмет или интерес захтевати. Тужилац ово може чинити зато што се све изложене радње, по § 330 од. 4, не сматрају преиначењем тужбе.

2) Ако тужилац изостане са првог рочишта, тада ће се, опет по § 492, чињенично стање, изнето од туженог на првом рочишту, узети за истинито, и по предлогу туженика изрећи пресуда због изостанка. Чињенично стање, које туженик износи на првом рочишту, када тужилац на исто није дошао, узима се за истинито само и у толико, у колико исто није оповргнуто доказима приложеним у тужби, доказима који су већ пред судом или чињеницама код суда опште познатим. Али, ако би чињенични наводи изнети у тужби били и доказани, доказима приложеним у тужби, па би ови чињенични наводи били у супротности са чињеничним наводима изнетим од туженика на првом рочишту, тада би се ови последњи имали узети за истините и ако су без икаквих доказа — § 492. Тако, ако је тужилац, навео у тужби, да му туженик дугује из уговора о зајму 5.000 дин., и за доказ тих чињеничних навода поднео признаницу потписану од туженика, тада туженик, ако тужилац изостане са првог рочишта, не би могао тврдити да ту суму тужиоцу не дугује, јер би то његово тврђење било оповргнуто доказом уз тужбу, и он би био осуђен на плаћање по тужби. Али, у овој ситуацији тужени може навести таково чињенично стање, које ће бити у супротности са чињеничним стањем изнетим у тужби, а које је такве природе, да право које тужилац из чињеничног стања у тужби изводи, у потпуности потире. На име, тужени може навести да је он, доиста, дуговао из уговора о зајму, тужиоцу, 5.000 дин., јер као што смо видели порицање тих навода не би му ништа користило, због доказа у тужби, али навести, даје, да је он тај дуг тужиоцу у потпуности измирио. Како последње чињенично стање наведено од туженика, не би било у супротности са доказом пред судом (у тужби), то би се оно узело за истинито и ако је без икаквих доказа, и ту-

жилац би се од тужбеног тражења одбио. Овде се најлепше показује сва оштрина и сва строгост пресуде због изостанка, а и њена неправичност.

Из изложеног изилази да се туженик, када тужилац није дошао на прво рочиште, ако хоће да се користи његовим изостанком, мора изјаснити о чињеничним наводима тужбе, те тиме прво рочиште губи карактер техничког рочишта на коме се само имају примати приговори из § 334. Свакако, да би туженик, пре изјашњења о чињеничном стању и предлога о доношењу пресуде због изостанка, и овом приликом, могао истаћи приговоре, који спречавају вођење парнице и о којима суд мора водити рачуна, као што су приговор: недопуштености редовног правног пута, правноснажно пресуђене ствари, тока парнице као и апсолутну ненадлежност суда. Тек, ако би суд те приговоре одбио, туженик би имао да се изјасни о чињеничном стању тужбе и да предложи доношење пресуде због изостанка. Ако би туженик, без изјашњења о чињеничном стању тужбе, ставио предлог за доношење пресуде због изостанка, тада би се ова донела према наводима и доказима у тужби.

Пресуду због изостанка једне странке са првог рочишта, па био то тужилац или туженик, доноси судија који руководи првим рочиштем, по предлогу дошавше странке (§ 493 од. 2). Ако дошавша странка, не би предложила доношење пресуде због изостанка тада би, у оба случаја, наступило мировање поступка, јер би се сматрало да се дошавша странка није хтела упустити у расправљање (§ 234 од. 1).

3) Ако према резултату првог рочишта буде потребно одредити усмену спорну расправу, судија, коме је поверено држање првог рочишта, одмах ће на рочишту наложити туженику да одговори на тужбу и одредити му рок за предају одговора, који ће одмерити према околностима случаја, али не дужи од четири недеље — § 338 од. 1. Овај рок за одговор на тужбу није преклузиван или строги рок³⁾.

³⁾ Према § 192 од. 1 строги или преклузивни рокови су само они рокови које закон *изреком* забрањује продужити. Сви остали рокови, где нема овакве изричне забране, могу се продужити. Тиме што је у § 338 од. 1 речено да рок за одговор на тужбу не може бити дужи од четири недеље, то значи да тај рок, када се на првом рочишту одређује не може прећи означену границу, али никако и ни у ком случају, не може значити забрану продужења овога рока. Уосталом и кад би ово значило забрану продужења рока, та забрана би била тацитна, а никако изрична, те према томе не би вредела. Где је законодавац хтео да један рок буде преклузиван, он је будући доследан пропису § 192 од. 1, изрично забрањивао да се тај рок може продужити. Тако налазимо изричну забрану продужења рокова у §§ 558 од. 1, 559 од. 2, 615 од. 1 и т. д. У свима овим прописима стоји: „*овај се рок не може продужити*“. Па да је законодавац тако хтео и са роком за одговор на тужбу, он би то у § 338 од. 1 изрично и казао, а када то није казао, значи да то није ни хтео. Судска пракса, ове рокове, што је сасвим правилно, продужује, а и аустриј-

Према § 494 од. 1, ако туженик у остављеном му року, не преда одговор на тужбу, тужилац може предложити, да се о главној ствари донесе пресуда због пропуштања, према прописима § 492. У овом пропису се мисли на случај, када је прво рочиште завршено тако, што туженик није истакао приговор недопустивости редовног правног пута, приговор ненадлежности суда, приговор пресуђене ствари или приговор да тече спор о истом предмету па му је онда остављен рок за одговор на тужбу. Штета је што то у § 494 од. 1 није изрично казано, већ се то мора извести из § 494 од. 2, у коме се предвиђа друкчије поступање, када су поменути приговори истакнути на првом рочишту.

Што се тиче изрицања ове пресуде у погледу исте вреди све оно што је казано код случаја када туженик изостане са првог рочишта, изложеног под бр. 1 пошто су те две правне ситуације потпуно идентичне. Ову пресуду доноси председник већа, као судија појединац, и то по предлогу тужиоца, а без одређивања расправе.

Ако се преда одговор на тужбу, после протека остављеног рока, дакле неблаговремено, тада, — и ако тужилац није предложио доношење пресуде због пропуштања, — рочиште за усмену спорну расправу не може, ни у ком случају, бити одређено. Ово зато што се у § 339 изрично тражи да је „на време предан одговор на тужбу“, па да би рочиште за усмену расправу могло бити одређено. Из тога јасно произилази да се у случају неблаговремено предатог одговора на тужбу, не може одредити усмена спорна расправа, о чему председник већа мора водити рачуна, по службеној дужности. Мада сви теоретичари тврде да се неблаговремено предати одговор на тужбу по службеној дужности мора одбацити и мада је аустријска јудикатура поступала у истом смислу, законске могућности, нити законско овлашћења суд нема за одбацавање неблаговременог одговора на тужбу. Све што суд у таквој ситуацији мора да

ска јудикатура, судећи по једној одлуци Врховног суда у Бечу, наведеној код *Верона-Цуље* (стр. 435), тако је поступала.

Аранђеловић (књ. II стр. 35) и *Верона-Цуља* (стр. 435), налазе да рок за одговор на тужбу, одређен у § 338 од. 1, није преклузиван рок и да се према § 192, може продужити. *Верк* (стр. 120) налази да је, овај рок преклузивне природе. *Горшић* код § 192 (књ. I стр. 327), није у преклузивне рокове убројао и рок за одговор на тужбу, а код § 338 (књ. II стр. 69 и 69) није казао да ли се овај рок може продужити већ је само казао да је овај рок „максималан рок, а не нормалан рок“. Међутим у својим предавањима у Удружењу судија у Београду *Горшић* се категорички и одлучно залагао за мишљење, да се рок за одговор на тужбу, ни у ком случају, не може продужити. Наводио је да је аустријска јудикатура била једнодушна у томе, да се овај рок не може продужити, али то његово тврђење, у погледу аустријске јудикатуре, коју *Горшић* несумњиво одлично и изврсно познаје, било би у супротности са одлуком Врховног суда у Бечу, наведеној код *Верона-Цуља* (стр. 435).

учини, а то је да по таквом одговору не одређује спорну расправу и ако би туженик или тужилац у том погледу ставили предлог, такав би се предлог по § 339 одбацио као неумесан. Да је законодавац хтео да суд по службеној дужности одбацује неблаговремене одговоре на тужбу он би то изрично наредио као што је учинио код позива (§ 562 од. 1 § 565 бр. 2 у вези § 568 од. 2), код ревизије (§ 601 од. 1) и код рекурса (§§ 617 и 620). Све што је законодавац код неблаговременог одговора на тужбу наредио, то је, прећутна забрана, да се по таквом одговору одређује усмена спорна расправа, која се налази у § 339, и преко тога ништа даље. Судови за све своје одлуке морају, хтели не хтели, тражити подлогу у закону, и што, колико ми је познато, неблаговремене одговоре не одбацују, по службеној дужности, то је сасвим правилно. Противно гледиште заступају *Аранђеловић* (књ. II стр. 182), *Горшић* (књ. II стр. 242), *Верона-Цуља* (стр. 582) и *Верк* (стр. 220.). Оваквом гледишту може се учинити само та забелешка, што исто нема основа ни у једном законском пропису и зато га практичари у судска пракса не могу усвојити.

Када није никако предан одговор на тужбу, или када је исти предан, али не у одређеном року, дакле, неблаговремено, тада последица тога пропуштања наступа сама по себи, и она се састоји у томе, што се у таквој правној ситуацији, неће одредити рочиште за усмену спорну расправу. Ту не вреди никакав споразум и пристанак парничних странака. Даља последица овога пропуштања јесте у томе, што тужилац има права предложити доношење пресуде због пропуштања. Али, ако се тужилац тим својим правом не би користио и не би дао предлог за доношење пресуде због пропуштања — поставља се питање, шта ће онда бити? По § 232 и 234, мировање поступка, у овом случају, не може се наредити зато што не постоје услови за мировање, предвиђени у тим прописима. Такви списи би се морали чувати у судској писарници до краја године, а на крају године би се на исте ставила ознака да је ствар „*коначно решена*“ и предали би се судској архиви на чување. Ово поступање са списима овакве врсте предвиђено је у § 291 бр. 7 тач. в. судског пословника. То, ни у колико, не спречава тужиоца, да у свако доба, када му је воља, стави предлог за доношење пресуде због пропуштања, у ком би се случају списи из архиве извадили. *Аранђеловић* (књ. II стр. 35 и 36) мисли да треба наредити мировање поступка (§ 232), али је истакао да би тужилац могао свој предлог о доношењу пресуде због пропуштања ставити, без обзира на тромесечни рок из § 232 и 233, који овде не би вредео. Тиме се долази, у ствари, у исту ситуацију коју предвиђа Судски пословник, само што не би било услова за мировање, и што без рокова

из § 232 и 233 мировања фактички не би ни било. Јер најзад нема мировања поступка, када странка, у свако доба може, као што је овде случај, остваривати своја права.

Правна ситуација је иста, када се никако одговор на тужбу не преда, и када се одговор на тужбу преда, али се не учини у остављеном року, већ по протеку истог, дакле, неблаговремено. У последњем случају, на неблаговремену предају одговара на тужбу, нема никаквог утицаја, чињеница да ли је пре те предаје, постојао или не, предлог тужиоца о доношењу пресуде због пропуштања. Последица неблаговремене предаје одговора на тужбу, наступила је сама по себи, те примени § 209 од. 2, у овом случају, нема места. А та последица, као што је речено, састоји се у томе, што се по таквом, неблаговременом одговору на тужбу, не може одредити усмена спорна расправа, о чему се води рачун, по службеној дужности (§ 339).

4) Када је туженик на првом рочишту истакао који од приговора: недопустивости редовног правног пута, ненадлежности суда, правноснажно пресуђене ствари или приговор да о истом предмету већ тече парница, тада, ако туженик никако не одговори на тужбу, или, што исто значи, ако је одговорио на тужбу, али то није учинио у остављеном року, онда према § 494 од. 2, могу наступити две разне ситуације, које су регулисане, на два различита начина. Оба случаја, регулисана у § 494 од. 2 имају заједничко то, да је туженик на првом рочишту, пријавио изложене процесне приговоре и да у остављеном року није никако или није благовремено одговорио на тужбу. Туженик, ако је сигуран у то, да ће истакнути приговори бити уважени, не мора да предаје одговор на тужбу и ако му је то наложено, зато што су изложени приговори такве природе, да када се исти уваже, спречавају даљи ток поступка. Изузетак је само са приговором ненадлежности суда, јер би тужилац, користећи се § 357, могао предложити, да ако суд тај приговор уважи, спроведе тужбу ономе суду, кога тужилац означи. По том предлогу суд мора увек поступити, осим када би било очевидно да и овај други суд не би био надлежан. Овим упућивањем тужбе другом суду, не прекида се ток парнице, те се пропуштени одговор на тужбу не би могао накнадно, по истеку рока, поднети⁴⁾. Што се тиче учествовања туженика у расправљању о изложеним приговорима, непостојање одговора на тужбу, на то нема никаквог утицаја и у истом туженик може учествовати, и ако на тужбу није одговорио. Јер тиме, што је тужилац пропустио

⁴⁾ Види о овоме исцрпан чланак Др. Видана О. Благојевића адв. објављен у „Правосуђу“ бр. 1. (1934 год.) под насловом: „Значај и разумевање § 357 г. п. п.“.

одговорити на тужбу, он је преклудиран и не може учествовати у расправи главне ствари, а не и у расправи о приговорима.

Све изложено било би заједничко за оба случаја о којима говори § 494 од. 2, а разлика би се појављивала према томе: а) *ако је било наређено одвојено расправљање о изложеним приговорима; и б) ако о изложеним приговорима није наређено (одређено) одвојено расправљање.* И о случају под а) и о случају под б) биће засебно говора у даљим редовима.

а) *Туженик је на првом рочишту истакао приговор: недопустивости редовног правног пуца, ненадлежности суда, правноснажно пресуђене ствари или приговор да о истом предмету већ шече парница, па је о тим приговорима наређено одвојено расправљање (§ 355), а он (туженик) у остављеном року није никако, или није благовремено предао одговор на тужбу.* И ако туженик није одговорио на тужбу, он има права да учествује у расправљању о изложеним приговорима, као што је већ речено. Ако истакнути приговори буду уважени, тиме је и парница завршена. Изузетак је са уваженим приговором ненадлежности, ако се тужилац користи § 357. Али, ако приговори буду одбијени, тада тужилац, пошто одбијање приговора постане правноснажно, може предложити, да се о главној ствари донесе пресуда због пропуштања. Тужилац нема права ни да ставља предлог о доношењу пресуде због пропуштања по главној ствари, на рочишту одређеном за расправљање о приговорима, већ то може учинити само *„после правноснажног одбијања тих приговора“*, како се то у законику изрично каже. Значи, да тужилац мора сачекати да одбијање приговора постане правноснажно, — било што се туженик на то одбијање није жалио, било што је одбијање оснажено од рекурсног суда, — па тек онда, писменим поднеском, учинити предлог о доношењу пресуде због пропуштања, по главној ствари. Као што је напоменуто, ни сам предлог за доношење пресуде због пропуштања, по главној ствари, тужилац не може учинити приликом расправљања о истакнутим приговорима, већ то може учинити после правноснажности одбијања приговора. Тако и *Горшић* (књ. II стр. 243). Противно *Аранђеловић* (књ. II стр. 182) и *Верк* (стр. 221).

О изложеним приговорима, — сем ненадлежности која се може уклонити споразумом странака — суд мора водити рачуна, по службеној дужности (§ 335). Према томе одлука о изложеним приговорима би се донела, и ако ни једна парнична странка не би била присутна на рочишту, одређеном за расправљање по овим приговорима. Тако и *Верк* (стр. 221), *Горшић* (књ. II стр. 243) и *Верона-Цуља* (стр. 583) мисле да би, у овом случају наступило мировање поступка.

Међутим самим тим што изостанак парничара не би имао никаквог утицаја на ток парнице, у овом случају, мировање поступка, по § 234 од. 1, не би се могло наредити. А пошто приговори буду одбијени, ни тада, у погледу главне ствари не би наступило мировање поступка, већ би тужилац, у свако доба, могао ставити предлог за доношење пресуде због пропуштања (§ 291 бр. 7 тач. в. Судског пословника).

Пресуду због пропуштања донео би председник већа, без одређивања усмене расправе. Што се тиче изрицања саме пресуде и за њу вреди све оно што је речено код случаја када туженик изостане са првог рочишта, изложеног под бр. 1.

б) *Туженик је на првом рочишту истакао приговор: недопустивости редовног правног пута, ненадлежности суда, правноснажно пресуђене ствари или приговор да о истом предмету већ шече парница, па о тим приговорима није наређено одвојено расправљање, а он (туженик), у остављеном року није никако, или није благовремено, предао одговор на тужбу. Истовешна је правна ситуација и када суд по службеној дужности (§§ 256 и 355 од. 2 и 3) опозове свој закључак о наређењу да се о изложеним приговорима одвојено расправља.* Према § 494 од. 2, тужилац, у овој ситуацији, може, претходно, предложити само то, да се одреди рочиште за усмену спорну расправу. Спорна усмена расправа има се ограничити само и једино на истакнуте приговоре. Ако се приговори одбију тужилац може одмах, на истом рочишту предложити да се донесе пресуда због пропуштања (§ 492). Туженик, и ако је присутан на овој расправи неће моћи чинити изјаве у погледу главне ствари, јер је, пропуштањем одговора, преклудирао. Тужилац на овом рочишту, а и после тога, може ставити предлог за доношење пресуде због пропуштања. Свакако да ако би овај предлог био стављен на самом рочишту, тада би ову пресуду донело веће, за ствари за које је оно надлежно, и у пресуду би унело и закључак о одбијању приговора, дакле, закључак о одбијању приговора не би се самостално отправљао странкама — § 356 од. 1 и 2. Ако би се, правним леком, побјјала само одлука о одбијању приговора, то би се чинило рекурсом, у противном, ако би се поред овога побјјала и одлука о главној ствари, и једно и друго би се чинило призивом. То, несумњиво произилази из природе самих ствари. Али, ако би предлог за доношење пресуде због пропуштања био стављен после одржаног рочишта о приговорима, тада би, мада се у законнику о томе ништа не говори, ову пресуду донео председник већа, без одређивања усмене расправе. При доношењу и ове пресуде вреди све оно што је речено за пресуду изложену под бр. 1.

Ако тужилац не дође на рочиште одређено, по његовом:

предлогу, за расправљање о приговорима изнесеним на првом рочишту, онда ће наступити мировање поступка. Туженик, који је на ово рочиште дошао неће моћи предложити да се донесе пресуда због пропуштања, по главној ствари — § 494 од. 4. Све што може туженик, у оваквој прилици, то је да по § 206, тражи парничне трошкове, од недошавшег тужиоца. Још би могао молити суд, да по службеној дужности, одреди рочиште за расправљање о приговорима (§ 355), и тиме би своју ситуацију, ако би то суд прихватио, знатно побољшао, јер би се тиме дошло на случај изложен под а), који је за туженика повољнији. Зашто су, у овом случају, права туженика тако сужена, тешко би се могло рећи. А када се има у виду, да туженик, истицањем изложених приговора, због процесне економије, не мора одговарати на тужбу, зато што је уверен да ће истакнути приговори бити уважени онда је овако поступање према њему, управо, неправично и нецелисходно.

Када, због недоласка тужиоца на рочиште, одређено по његовом предлогу за расправљање о приговорима, буде наређено мировање поступка, онда тужилац, тек после три месеца (§ 232) може поново ставити предлог за одређивање овога рочишта. Али, ако тужилац ни на рочишту, нити после овога, и ако су приговори одбијени, не би ставио предлог за доношење пресуде због пропуштања, по главној ствари, тада би акта спора била чувана у судској писарници до краја године, када би се на иста ставила ознака „*коначно решених предмета*“ и предала судској архиви на чување (§ 291 бр. 7 тач. в. Судског пословника), што не би сметало тужиоцу да свој предлог, и пре и после овога, у свако доба, стави.

Случај изложен под а) и овај истоветни су, у сваком погледу. Зато је чудновато зашто је између ова два случаја, вештачким путем, прављена разлика, у поступању, и тиме и иначе тешка и компликована материја, која говори о пресудама због пропуштања, учињена још тежом и компликованијом. Слободно се може рећи да зато није постојала никаква потреба, нити ма какав оправдан разлог.

Јер, какви су разлози могли постојати, да се за случај под а) пропише, као што смо видели, да се ни предлог за доношење пресуде због пропуштања, по главној ствари, не може ставити, нити се пресуда може донети, на рочишту одређеном за расправљање о приговорима, већ се мора чекати правноснажност одбијања приговора, па тек онда наступа стављање предлога и доношење пресуде; а код случаја под б), управо је, по истом питању, поступљено обрнуто. Или, каква је то логика, што се у случају под а) говори о рочишту за одвојено расправљање о приговорима, а у случају под б) о „*усменој спорној расправи*“, која се

ограничава само на расправу о изнесеним приговорима. Па зар ово прво није исто што и оно друго и обрнуто? И зар се у другом случају није дошло у једну правнички немогућњу ситуацију, да се, и ако нема одговора на тужбу, дакле супротно § 339, по предлогу тужиоца одређује „*усмена спорна расправа*“, па ма ту расправу и ограничили на расправу о истакнутим приговорима (494 од. 2)? Па зар та „ограничена усмена спорна расправа“ није, у ствари рочиште за расправу о приговорима из случаја под а)?

5) Према § 495, ако је туженик благовремено поднео одговор на тужбу и потом одређена усмена спорна расправа (§ 339), па једна од странака изостане са овог или доцнијег рочишта, тада дошавша странка може на том рочишту предложити да се донесе пресуда. Ова пресуда, супротно од оних о којима је раније говорено, има се донети према стању у списима. Ово неби била једнострана, већ двострана и контрадикторна пресуда, зато што чињеничним наводима и разлагањима у тужби, стоје чињенични наводи и разлагања у одговору на тужбу или изјаве и једне и друге странке, на неком ранијем рочишту. При доношењу ове пресуде, све се то има узети у оцену и, према резултату те оцене, донети пресуду. При томе, не само што ће се имати у виду раније изведени докази, него ће се наредити извођење предложених доказа, ако то раније није учињено, без обзира што странка која их је предложила није дошла — § 385 од. 2. Дошавша странка на овом рочишту не може износити нове чињеничне наводе и доказе, ако су ови супротни садржини поднесака, раније предатих, или њезиним пређашњим изјавама, — све ово под условом да ови нови чињенични наводи и докази нису раније, пре рочишта, саопштени супротној — недошавшој странци, припремним поднеском. Али ако би дошавша странка, ипак, навела нове чињеничне наводе и понудила нове доказе, које није раније саопштила изосталој странци, тада суд, ако нађе, да ови нови чињенични наводи и докази нису учињени „у намери да се спор одуговлачи“, — исте може допустити. Ради тога рочиште би се одложило, да би исти били, поднеском, саопштени противној странци, која није дошла. На новом рочишту изостала странка има сва права у погледу ових навода и доказа, као и оних раније наведених, јер она у том погледу није преклудирана. Она је преклудирана само у погледу онога, што је још могла, на рочишту које је пропустила, предложити, и ништа више преко тога.

Ако је рочиште одређено само за извођење доказа, тада ће се, у колико је то могућно, докази извести, ако није дошла ни једна парнична странка (§§ 385 од. 2 и 497 од. 2). Али, ако је извођење доказа одређено заједно са расправом главне ствари, тада би се, по изложеним пропи-

сима, докази извели, и ако ни једна странка није дошла, па би се после тога наредило у погледу главне ствари, мировање поступка (234). Тако и *Верона-Цуља* (стр. 588). Међутим *Горшић* (стр. 246) мисли, да у овом случају, не изводећи доказе, треба наредити мировање поступка. Мишљење, као што се види, практично и као такво примамљиво за праксу, једноставније и брже, али прво мишљење више одговара слову закона.

У § 495 од. 2 предвиђа се случај да је туженик благовремено одговорио на тужбу, да је одређена усмена спорна расправа, па на исту не дође једна странка, али о истакнутим приговорима из § 334 од. 2 још тече одвојена расправа, онда се по предлогу дошавше странке да се због изостанка донесе пресуда (§ 495 од. 1.) ова пресуда може донети, тек пошто приговори правноснажно буду одбијени. Значи ако се приговори правноснажно одбију, тада се правна ситуација, при доношењу пресуде, потпуно равна са ситуацијом из § 495 од. 1. Само ретко ће се у пракси десити, да се одређује усмена спорна расправа, за расправу главне ствари, пре него што се заврши одређена одвојена расправа о изнетим приговорима. Тешко је и замислити, да ће се, по истим списима, водити две различите расправе, у исто време. Али, ако би расправа о изнесеним приговорима била спојена са расправом о главној ствари (356 од. 1), па би једна странка изостала, тада би се по одбијању приговора, а по предлогу дошавше странке, донела пресуда (495 од. 1) у погледу главне ствари. Она би се донела под истим условима и околностима, као и пресуда из § 495 од. 1, само што би у пресуду ушла и одлука о одбијању приговора. Ако на ово рочиште не би дошла ни једна странка, тада би се, с обзиром на § 335, донела одлука о приговорима, а у погледу главне ствари наступило би мировање поступка. Пресуду из § 495 од. 1 и 2 доноси веће, ако је по предмету спора, веће за исти надлежно.

Ако бацимо један летимичан поглед на све пресуде због изостанка и пропуштања, могле би се учинити ове констатације. Пресуде из § 492 су пресуде због изостанка. Ове пресуде, у случају изостанка туженог са првог рочишта, једностране су, а у случају изостанка тужиоца, двостране су и контрадикторне. Пресуде из § 494 од. 1 и 2 јесу пресуде због пропуштања. У свима случајевима ове су пресуде једностране. Пресуде из § 495 од. 1 и 2 нису ни пресуде због изостанка, ни пресуде због пропуштања. У оба става § 495, за ове пресуде се каже само „пресуда“. Да законик пресуде из § 495, не сматра за пресуде због изостанка или пропуштања, то се види и из § 292 од. 3, у коме текстуелно стоји, да се странка мора нарочито упозорити, да се због њезиног уклањања из суднице, против ње може „донети

пресуда због изостанка или пресуда по § 495“. Ове пресуде су двостране и контрадикторне.

VII Допунска пресуда

Ако је у пресуду изостављен који захтев, о којем се имало да одлучи или ако о захтеваној накнади трошкова није одлучено никако или само непотпуно, тада се допуна има изрећи пресудом, која се зове *допунска пресуда* (§ 519 од. 1). Због истих разлога, по § 590 бр. 1, може се изјавити призив на пресуду првога суда, што суд није донео пресуду „о свима стварним предлозима“. Што је најинтересантније може се, истовремено тражити допуна пресуде, и изјавити призив, на непотпуну пресуду, мада је и једно средство, у овом случају, довољно да се недостатци отклоне. Када се по једној непотпуној пресуди, истовремено, тражи изрицање допунске пресуде и изјави призив на непотпуну пресуду, тада се, по предлогу, расправа о призиву може одложити, док допунска пресуда не постане правноснажна, или док и на исту не стигне призив призивном суду, у ком би се случају, расправа по обома призивима спојила.

Предлог за допунску пресуду треба поднети у року од осам дана, парничном суду, од дана достављања пресуде (519 од. 2). По том предлогу, ако га суд закључком не одбије, одређује се усмена расправа, која се ограничава само на нерешени део правног спора (519 од. 3). Ова расправа је независна од раније обављене усмене спорне расправе, те се овде неће примењивати § 508. Мора се нарочито истаћи, да је за доношење допунске пресуде надлежан исти суд, који је донео непотпуну пресуду, без обзира на величину и природу захтева, о коме се има донети допунска пресуда. Ово се изводи из тога што се наређује да се предлог за допуну има поднети „*парничном суду*“.

Ако би се пропустио рок за стављање предлога за допунску пресуду и ако се на непотпуну пресуду није уложио призив, тада би се изостављени захтев из непотпуне пресуде, могао самостално утужити, пошто у погледу истога не би се могао истаћи приговор правноснажно пресуђене ствари.

Расправа о допуњавању пресуде не утиче на ток рока за улагање правног лека против пресуде, која се има допунити, већ тај рок тече независно од две расправе (§ 520).

— Крај —

Литература. Др. Драгољуб Аранђеловић, Грађанско процесно право, Београд; Др. Хуго Верк, Теоретско-практични приручник југословенског грађанског парничног права, Загреб; Др. Фрања Горшић, Коментар грађанског парничног поступка, Београд; Верона-Цуља, Законик о судском парничном поступку у грађанским парницама, Загреб.

www.iunilib.rs
 Миодраг Стојановић, судија окружног суда за град Београд.

ПРАЗНИЦИ И СУДСКИ ОДМОР

по новом Закону о судском поступку у грађанским парницама*

У старом грађанско-судском поступку, који је важио на територији Београдског касационог суда, у глави двадесетој, §§ 510—523 законодавац говори о судском одмору и раду судова за време одмора.

У § 511 г. с. п. у вези чл. 18 Уредбе о убрзању рада код судских и иследних власти набројани су изрично послови, који се сматрају хитним и морају као такви обављати за време судског одмора.

Примени старог поступка има места и сада за спорове покренуте пре 1. I. 1934 године у случајевима означеним у чл. 86 Уводног закона за Законик о судском поступку у грађанским парницама.

Рад судова за време празника и судског одмора по новом Законику о судском поступку у грађанским парницама предвиђен је у петом отсеку — §§ 317—320.

П р а з н и ц и.

Недељом и празником не смеју се држати рочишта, осим ако постоји опасност од одлагања. — Који се дани имају сматрати верозаконским и државним празницима, прописале се Уредбом Министарства правде. — § 317.

Питање празника и судског одмора регулисано је Законом о празницима од 27. IX. 1929 год.; Уредбом у смислу судских поступака и осталих закона сем Меничног Закона и Закона о чеку од 1. II. 1930 год.; Законом о уређењу редовних судова од 18. I. 1929 год. у истом отсеку (§§ 92—95), док је питање верских и државних празника, регулисано Законом о празницима у смислу судских поступка и осталих закона и Уредбом о празницима у смислу Меничног и Чековног закона од 23. IX. 1929 год.

*) При раду служили смо се следећим коментарима: Др. Драгољуба Аранђеловића: Грађанско процесно право Краљевине Југославије у три књиге; Др. Фрање Горшића: Коментар Грађанског парничног поступка у две књиге; Др. Анте Вероне и Др. Срећка Зуље: Законик о судском поступку у грађанским парницама са Уводним законом; Др. Хуга Верка: Теоретско практични приручник Југословенског парничног поступка и Др. Еугена Мајкснера: Судски пословник за судове првог и другог степена.

По Закону о празницима,¹⁾ у данима државних празника, у недеље, на своје верске празнике означене у § 3 и на празнике своје крсне славе, државни службеници не морају бити на дужности, осим случајева изузетих законом, а сва државна надлештва, заводи и установе, вршиће свој редован рад са службеницима, који у тај дан немају свој верски празник, сем у хитним неодложним случајевима, кад државни службеници морају вршити редовну дужност у свако доба, без обзира на недеље и празнике.

Сем овога, са недељама изједначују се у погледу рада у надлештвима и они празнични дани, у које поједине вароши по старом обичају славе свога патрона, и то под условом, ако се на тај дан обуставља општи привредни рад, у противном, такви се дани изједначују са верским празницима.

На основу § 6 Закона о празницима, Министар правде је прописао Уредбу о празницима у смислу судских поступника и осталих закона осим Меничног закона и Закона о чеку.

По овој Уредби, у колико Закон о уређењу редовних судова, Закон о поступку судском у грађанским парницама, Закон о судском кривичном поступку, као и други закони, осим Меничног закона и Закона о чеку, вежу за празнике извесна правна дејства, сматрају се као празници дани означени у § 1.²⁾

¹⁾ По Закону о празницима, судови и остала државна надлештва не раде у следеће дане: на државне празнике, у недељу, Рођендан Њ. В. Краља, дан Уједињења, на верске празнике, чиновници који упражњавају вероисповести, и то за православне: Бадњи дан, Божић (два дана), Богојављење, Св. Сава, Велики Петак, Ускрс (други дан), Ђурђев дан, Спасов дан, Св. Ђирило и Методије, Духови: (други дан), Успење Пресвете Богородице, Велика Госпојина и Св. Никола; за римокатолике: Божић (два дана) Нова Година, Богојављење (Св. три Краља), Св. Јосип, Спасово, Ускрс (други дан), Брашанчево (Тјелово), Петар и Павао, Св. Ђирило и Методије, Велика Госпа, Сви Свети и Безгрешно Зачеће Бл. Девине Марије; за Грко-Католике: Бадњи дан, Божић (два дана), Богојављење, (Св. Три Краља), Вел. Петак, Ускрс (други дан), Спасово, Св. Ђирило и Методије, Духови (други дан) и Безгрешно Зачеће Бл. Девине Марије; за Евангелике: Божић, Вел. Петак, Спасов дан, и празник Реформације; за Муслимане: Рамазански Бајрам (три дана), Курбански Бајрам (три дана), Мевлуд и 1. мухурема (Нова Година — један дан); за Јевреје: Пасха (прва два и последња два дана), Рош Ашане (два дана), Јон Кипур (дан и по) и Шеврот (два дана)

²⁾ а) За све грађане: Рођендан Њ. В. Краља, Дан Уједињења и све недеље; б) за грађане православне вере: Богојављење, Сабор Св. Јована, (Јован дан) Свети Сава, Срећење, Благовести, Ђурђев дан, Св. Ђирило и Методије, Свети Петар и Павле, Св. Илија, Преображење, Велика Госпојина, Крстов-дан, Митров-дан, Аранђелов-дан, Ваведње Богородице, Св. Никола, Бадњи дан, први и други дан Божића; Велики Петак, други дан Ускрса, Спасов дан, други дан Духова; в) за грађане римокатоличке вере: Нова Година, Св. Три Краља, Свећница, Св. Јосип, Благовести, Св. Ђирило и Методије, Св. Петар и Павао, Велика Госпа, Сви Свети, Безгрешно зачеће Богородице, први и други дан Божића, други дан Ускрса, Спасово, Други дан Духова, Брашанчево (Телово); г) за грађане грчко католичке вере: Богојављење, Срећење, Благовести, Ђурђев дан, Св. Ђирило и Методије, Св. Петар и Павао, Св. Илија, Преображење, Велика Госпојина, Мала Госпојина, Кр-

Ако би по нахођењу претседника већа или судије појединца, било одржано рочиште у овим данима, да ли би такав рад суда повукао ништавност поступка — § 571 гр. п. п. Мислимо да не би наступила ништавност проведеног поступка јер ништавност овакве врсте не познаје законодавац, пошто није предвиђена у поменутом пропису. Овога је мишљења и проф. Универзитета г. *Др. Аранђеловић*. У прилог нашем мишљењу довољно је да се може изузетно одржати рочиште и у данима споменутим у Закону о празницима ако је опасност скопчана са одлагањем.

На основу § 112 Меничног закона од 29. XI. 1928, § 28 Закона о чеку од истога дана и § 6 Закона о празницима, по Уредби о празницима у смислу Меничног закона и Закона о чеку³⁾, у данима означеним у §§ 1, 2, 3 поменуте Уредбе у вези Закона о празницима, изрично је наглашено, да се ти дани сматрају у смислу Меничног закона и Закона о чеку као законски празници на подручју целе Краљевине. У овим данима не тече никакав рок, нити протестни органи могу предузети ма каква чињења која се тичу менице или чека противу лица која станују и бораве у Краљевини без обзира којој вероисповести припадају. Дакле, у данима означеним у Зак. о празницима, Уредбе о празницима у смислу Меничног закона и Закона о чеку, не смеју се обављати рочишта сем ако постоји опасност од одлагања. О томе води

стов-дан, Митров-дан, Аранђелов-дан, Ваведeње Богородице, Безгрешно зачење Богородице, Св. Никола, Бадњи дан, Први и други дан Божића, Велики Петак, Други дан Ускрса, Спасов-дан, Други дан Духова; д) за грађане евангелике аугзбуришког и хедведског (реформисаног) вероисповедања: Нова Година, Велики Петак, Други дан Ускрса, Спасов-дан, Други дан Духова, Празник реформације, (31. октобар), Бадњи дан, Други дан Божића; ђ) за грађане исламске вере: Први дан празника Мухамедовог рођења (Мемлуд), Прва три дана Рамазанског Бајрама, Прва три дана Курбанског Бајрама, Први дан Нове Године, у петак, у дане Лејлен-регаиб, Лејлен-мирац, Лејлен-берат и Лејлен-кодр и у дане у очи рамазана и оба бајрама, странкама исламске вере, које дођу пред власти, треба омогућити петком да оду до 11 сати да се моле Богу, а у осталим споменутим данима до подне да би могле извршити своје верске дужности; е) за грађане јеврејске вере: Све суботе, два прва и два последња дана Пасхе, два дана Шеврота, Рош-Ашана, (два дана) Јон Кипур, један и по дан (пола дана у очи Јон Кипура), прва два дана и последња два дана Сукота.

³⁾ По овој Уредби сматрају се као законски празници на подручју целе Краљевине: а) Рођендан Њ. В. Краља и дан Уједињења; б) све недеље; в) сви празници раније споменути по Закону о празницима. Сем овога у подручјима окружних судова у којима је према сваком последњем општем попису становништва у целој Краљевини једна трећина становништва исламске вере, сматрају се као законски празници: Рамазански Бајрам (три дана), Курбански Бајрам (три дана), Мемлуд, (један дан) Мухарема (Нова Година — један дан).

У местима у којима је 10% становника јеврејске вере, сматрају се као законски празници у смислу Меничног закона и Закона о чеку и празници: Пасха (прва два и последња два дана), Рош Ашана (два дана), Јон Кипур (дан и по) и Шеврот — два дана.

рачуна претседник већа или судија појединац код зборних судова а код средских судова старешина суда или његов заменик.

У сваком случају треба избегавати одржавање рочишта недељом и празником без обзира на околности које могу наступити. Колико је познато, до сада су се ретко одржавала рочишта у судској згради недељом или празником јер се имало у виду напред наведено.

Утицај недељних и празничних дана на шок рокова. Законодавац је у глави другој предвидео посебан пропис који говори о утицају недељних и празничних дана на ток рокова — § 190 Гр. п. п. Почетак и ток законских и судијских рокова не спречавају недељни и празнични дани, али ако свршетак рока падне у недељу или празник, онда се за последњи дан рока узима први наредни радни дан.

Ако почетак рока падне у недељу или празник, у том случају рокови које суд има изрећи, почињу од наредног радног дана у погледу донесене писмене одлуке, или доставе закључка, док законски рокови почињу тећи самим догађајем за који закон веже почетак рока. — § 212 Гр. п. п.

У погледу тока рокова, код прорачунавања рока одређеног по данима, не урачунава се у рок онај дан, у који пада тренутак или догађај, по којем се има рачунати почетак рока — § 189 Гр. п. п.

Ако последњи дан судијског или законског рока падне у недељу или празник, онда се исти не урачунава у свршетак рока, већ наредни радни дан, а ако се предузме каква достава преко поште управљена суду, онда се узима као дан предаје самом суду онај дан у који је поднесак предат пошти, што се утврђује рецеписом или поштанским жигом на омоту — § 193. Према овоме више није потребно као по старом грађ. суд. пост. да се писмо преда за суд на повратни рецепис; дан пријема у суду сматра се као дан стављен жигом поштанским.

Судски одмор.

Законодавац говори о судском одмору у петом отсеку — (§ 317—320 Гр. п. п.) и у § 20 Уредбе о пословном реду за судове првог и другог степена. Судски одмор траје без прекида од 1. јула до 15. августа — § 93 Зак. о уређењу редовних судова.

Уношењем ових одредаба о судском одмору, законодавац је имао у првом реду у виду одмор судија и судског персонала, да би, по истеку одмора били одморнији и орнији за посао, да би евентуално заостале несвршене послове за време одмора посвршавали, како не би било застоја када после одмора наступи редован рад.

По § 318 Гр. п. п. за време судског одмора, држе се рочишта и доносе одлуке само по феријалним стварима, а одмор нема утицаја на извршни поступак, већ само на ток рокова — § 320 Гр. п. п.

У поменутом пропису лимитативно су набројане феријалне ствари и који се спорови могу огласити феријалним стварима — § 319 Гр. п. п. што ћемо ниже изложити.

Феријалне ствари. Феријалне су ствари следеће: менични и чековни спорови,⁴⁾ 1. парнице око настављања рада на отпочетој грађевини,⁵⁾ 2. спорови због сметања поседа,⁶⁾ 3. спорови о отказу, предаји или преузимању под закуп или најам датих ствари, станова и других просторија као и пољских добара датих ради привреде уговором споменутих у § 671 Гр. п. п.,⁷⁾ 4. спорови који потичу из уговора о најму радне снаге између послодавца и радника или других лица, која су у службеном одношају, између власника и чувара куће, између земљорадничких и шумарских привредника и њихових помоћних радника или надничара; између запослених рудника и свих других давалаца рада и код њих запослених мајстора, помоћника, радника или шегрта, као и спорови из службеног одношаја морнара или лађара,⁸⁾ 5. спорови између гостионичара, бродара (лађара), сплавара или

⁴⁾ За ове спорове поступак је предвиђен у другом отсеку од §§ 649—654 Гр. п. п.

⁵⁾ Ове су парнице ограничене од стране суда у погледу забране подизања или рушења грађевине по чл. 30 Уводног закона за грађанско парнични поступак, тако, да праву, које Грађански законик даје поседнику непокретнине или стварног права, да код суда тражи забрану подизања или рушења грађевине, нема места, ако је лице, које подиже или руши грађевину по постојећим грађанским прописима, тражило дозволу подизања или рушења грађевине, а лице које тражи забрану, није приступило на рочиште које је надлежна власт прописно одредила о тражењу за дозволу подизања односно рушења грађевине, ма да је било уредно и благовремено позвана на рочиште, или није приговорило траженој дозволи, да је у § 50 Гр. п. п. §§ 340 и 342 грађ. зак. предвиђено, шта ће судија наредити без преслушања противне странке у погледу тражења да се изда дозвола забране подизања или рушења грађевине зидних или других направа (како то г. Горшић наводи у своме коментару Грађанског парничног поступка).

⁶⁾ Нарочито поступак за посесорне тужбе, предвиђен је у четвртм делу гр. п. п. почев од § 548—554 за које је месно надлежан срески суд — § 44 гр. п. п.

⁷⁾ Поступак за спорове ове врсте предвиђен је у трећем отсеку, почев од §§ 655—671 гр. п. п. с тим да је о роковима за отказ порабних уговора, регулисано у чл. 10 Уводног закона за грађанско парнични поступак. Надлежност за расправљање истих спада код среског суда — § 44 у в. 87 гр. п. п.

⁸⁾ За спорове ове врсте надлежан је срески суд по § 44 бр. 6 у в. 87 гр. п. п. где је предвиђена избрана месна надлежност за тужбе, које произилазе из најма брода, службеног одношаја морнара и из послова поморског подвоза, и које се могу подносити и суду у подручје којег туженик борави, где се роба има продати, где се има свршити превоз путника, односно, где се прекине путовање.

возара и њихових гостију, путника или наручитеља подвоза о обавезама, које произилазе из ових њихових међусобних одношаја;⁹⁾ 6. предлози за обезбеђење доказа;¹⁰⁾ 7. спорови споменути у §§ 34—36 Закона о извршењу и обезбеђењу;¹¹⁾ 8. предлози, да се дозволе, ограниче или укину привремене наредбе.¹²⁾

Из изложенога и из § 318 Гр. п. п. видимо, да је законодавац изрично набројао који се спорови — ствари могу решавати и судити за време судског ферија. Зато што су у главном те ствари по самој природи, важности и циљу хитне, потребна је судска одлука по њима и за време судског одмора.

Проглашавање неферијалних ствари и спорова у феријалне. Старешина суда може, осим предмета где је потребно брзо решење, од случаја до случаја, прогласити феријалним, а нарочито спорове о очинству ванбрачног детета и о обавезама које имају по закону ванбрачни отац према матери и детету (јер по грађанском закону који сада важи на територији предратне Краљевине Србије, није допуштено истраживање оца детињег сем у два случаја, те према томе не могу никакви спорови проистећи из ових односа) као и спорови о давању издржавања које припада неком лицу по закону, осим кад су ови спорови у вези са другим, који не спадају у феријалне ствари, — § 319.

Свака ствар се може прогласити феријалном по предлогу странке или по службеној дужности, закључком, који се не може побити правним леком — § 319 Гр. п. п. — последња реченица.

Према овоме, по овлашћењу горњег прописа код средњих судова, старешина суда или у случају спречености, његов заменик, извесне неферијалне ствари проглашава у

⁹⁾ За ове ствари предвиђена је стварна надлежност средњих судова — § 44 бр. 7 гр. п. п.

¹⁰⁾ У осмој глави гр. п. п. постоја специјалан поступак за обезбеђење доказа — § 480—485 гр. п. п., док у ранијим гр. с. п. законодавац у опште није предвидео овај поступак и исти је новина.

¹¹⁾ И ако на територији београдског Апелационог суда није ступио на снагу Закон о извршењу и обезбеђењу ипак спорови означени у §§ 34—36 пом. Закона изузимају се као феријалне ствари, затим приговори извршеников противу самог захтева по § 34 З. о. и.; приговор извршеников противу дозволе извршења — 35 З. о. и.; као и противљење трећег лица противу извршења, које се односи на полагање излучних тужби и права — § 36 З. о. и. О овоме опширна излагања г. Горшића у Коментару Грађанског парничног поступка.

¹²⁾ Главни предлози су предвиђени у §§ 329—351 Закона о извршењу и обезбеђењу и исти се сматрају феријалним предметима, за које је предвиђен специјалан поступак о издавању наредби и ограничавању, недопустности провођења донесене а дозвољене привремене наредбе, противљењу, обустави и ограничењу истих наредби,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

феријалне закључком, а код зборних судова претседник окружног суда — § 18 Закона о устојству редовних судова.

Овим специјалним прописом изрично је наглашено да се спорови о очинству ванбрачног детета и о обвезама које проистичу из односа ванбрачног оца, матере и детета, с обзиром на пројекат новог грађанског закона, спорови о давању издржавања, сем кад су спојени са другим споровима, могу прогласити закључком као феријални, јер је по њима потребно донети брзо решење и они као такви не трпе никакво одлагање ради решења после ферја као спорови хитне природе. То је оправдано, јер је законодавац схватио озбиљност истих, тако да је чак шта више дозвољено горњим прописом да се могу и остали спорови или ствари од случаја до случаја прогласити закључком као феријални по нахођењу самог старешине суда, претседника суда, претседника већа, или судије појединца зборног суда. Интересантно је споменути да је законодавац изоставио навести у § 317 да се отварање, скидање стечаја и поступка равнања ван стечаја, сматрају и као феријалне ствари, као што је то у § 511 старог грађанског судског поступка наведено, а по законима који су важили на подручју апелационих судова у Љубљани и Сплиту предвиђено.

Вероватно да је сматрао да се ове ствари као и евентуални спорови код стечајног суда по нахођењу старешине суда, претседника већа, судије појединца у смислу а по овлашћењу из горњег прописа, могу решавати и за време ферја. У противном, *raison d'être* би био да су §§ 318 и 319 Гр. п. п. штури што није наглашено да се и ове ствари сматрају као феријалне, пошто су најхитније природе. И ако је у последњој реченици овога прописа изрично наглашено, да се одлука суда о прогласењу феријалних ствари, или спорова у неферијалне, не могу побијати правним леком, ипак ако се одбије предлог странке да се извесне ствари огласе феријалним и обрнуто у смислу § 618 у в. § 610 Гр. п. п., странци припада право рекурса на такав закључак, јер исти закон изрично не искључује такав правни лек, а он може као такав садржавати ништавне разлоге из § 571 Гр. п. п. Што се тиче састава код зборних судова у погледу рада суда за време судског одмора, о томе пре почетка судског одмора председник окружног суда или апелационог суда, доноси специјалну наредбу, независној наредби годишњег распореда по овлашћењу Закона о устројству редовних судова. Сем овога, за време судског одмора, поред феријалних ствари, обављају се послови судске управе, разрађују одлуке по предметима по којима је одређено рочиште после ферја.

Ако се случајно деси да је одржано рочиште или домета ма каква одлука по неферијалним стварима за време

судског одмора, не може постојати разлог ништавности по нашем мишљењу, и ако је био неправилан поступак, јер закон даје право странкама стављања замерки — § 260 Гр. п. п., или пак да траже одлагање рочишта. Ово мишљење заступа и наш уважени професор Универзитета *Др. Аранђеловић*. Ако приговора не би било а суд не примети по званичној дужности да је неферијална ствар и по истој донета одлука и ако не сме да се доноси, или пак одржано рочиште, онда за странке наступају последице изостанка — § 492 Гр. п. п. На сваки начин суд је дужан да строго пази да се ово не дешава.

Рокови за време судског одмора. О роковима и утицају судског одмора на ток истих, постоји изричан пропис — § 320 Гр. п. п. који гласи: Ако почетак судског одмора пада у међувремену течења рока или ако почетак рока пада у међувремену судског одмора, или за онај део одмора који још преостаје, судски одмор нема утицаја на почетак и свршетак рокова у феријалним стварима, на строге рокове у поступнику по правним лековима против пресуде: због изостанка, пропуштања, признања захтева, на рокове за подношење приговора у мандантном поступку. Овај је пропис један од врло важних, јер је истим регулисан ток рокова за време судског одмора у феријалним и неферијалним стварима. Ако је у питању ма која феријална ствар, означена у §§ 318 и 319 Гр. п. п. онда је рад судова исти као и за време редовнога рада. На почетак и свршетак рока не постоји никакав утицај, они су у континуитету — теку, што се јасно види из става 2 § 320 Гр. п. п.

У неферијалним стварима правило је, да по стварима које су оглашене као феријалне, ток рокова мирује за време судског одмора, исти се од датума где су застали, продужавају по истеку судског одмора, јер овде није у питању прекид поступка да би рок текао изнова, већ се исти наставља, те се у толико разликује од прекида поступка споменутог у § 227 Гр. п. п. По мишљењу уваженог г. *Горшћка* које и ми заступамо, све ово важи нарочито у погледу рокова који се могу продужити по § 192 Гр. п. п. чак и онда, кад је крај рока означен календарским даном, а странкама остаје право да се не служе продужењем рока које им пружа судски одмор. Ако је рок текао, 1, 2, 3 Јула итд. и исти није био завршен тих дана, завршиће се тек по истеку судског одмора. — Ако почетак рока пада за време судског одмора, онда исти почиње првога дана од завршетка судскога одмора. *

Може се десити спајање феријалних и неферијалних предмета једном тужбом ради заједничког расправљања. Настаје питање како треба неферијалну ствар третирати. Мишљења смо да је целисходније за саму странку, с обзиром и на ин-

тенције законодавчеве, да би требало неферијалну ствар у овоме случају третирати као феријалну, као што је на ово гледиште стао и Бечки Врховни суд. Према овоме, све што је наведено за феријалне, важи и за неферијалне ствари које су као такве спојене са феријалним стварима, јер друкчије тумачење не би било логично.

Строги рокови за време судског одмора. Судски одмор нема утицаја на почетак ни свршетак рокова у феријалним стварима, нити на преклузивне рокове у поступку на основу правних лекова поднетих због пресуда донетих по §§ 491, 492 и 495 Гр. п. п. и на рокове за подношење предлога за повраћај у пређашње стање, на рокове за подношење приговора у мандатном поступку § 643 Гр. п. п.

Предузимање ових правних радњи, обавезно је, без обзира на отпочеги или текући судски одмор у току законских строгих рокова, у противном, не могу се сматрати као благовремено предузете правне радње, као што наводи г. *Горшић* на стр. 660 Коментара грађанског парничног поступка I. У погледу извршења пресуде и решења, судски одмор нема утицаја на исте, нити пак на преклузивне рокове предвиђене законом.

На крају, вредно је споменути, да је у гл. четвртој — § 225 Гр. п. п. и ост. изрично споменут престанак судског пословања услед рата, или другог догађаја, када наступа прекид поступка у свима правним стварима у току све док постоје препреке. Престану ли горње препреке, онда странка може тражити настављање прекинутог поступка.

СУДСКА ПРАКСА

Две врше грађана. — Један случај из примене Конвенције са Мађарском.

Пред Министарством правде покренуто је било једно занимљиво питање, које је по надлежној одлуци одбијено да се расправи и странка упућена на редован суд.

Једно мађарско рударско предузеће, једно од најјачих у земљи, тужило је неке оvd. трговачке фирме за своје прератно потраживање, и после дужег колебања наш Касациони суд признао је фирми право да наплату тога потраживања тражи редовним судским путем.

Питање о томе, да ли ће се признати редовна судска надлежност имало је свој начелан карактер из разлога тога: што је по Тријанонском уговору о миру — чл. 231. тач. 1. и под а), као и §§ 5. и 25. додатка уз тај члан — мађарски поверилац био дужан пријавити ова своја потраживања надлежним властима, која би их потом доставила нашем Министарству Правде. Ово би проверило код дужника признају ли та потраживања одн. своја дуговања, и у потврдном случају за тај износ обрачунала би се наша Држава са Мађарском. У случају пак да дужници не признају своје дуговања, мађарски поверилац би добио решење, којим се упућује на спор. И то је по тексту Уговора о миру био искључиви услов, под којим је облигаторни однос могао да се изнесе на суђење пред редовним судом.

Мађарски поверилац у овом случају то није урадио. Он је мирно сачекао да прође пуних петнаест година од закључења мира, да Мађарска издејствује одлагање својих репарационих плаћања до године 1944. без изгледа у осталом да их и тада почне вршити, и пошто је између Југославије и Мађарске склопљен споразум о узајамној судској помоћи, он се пријавио са својим прератним тражењем, које дотле никоме није достављао нити га пријављивао.

Конвенције, којима је Мађарска добила одлагање свога плаћања и уредила односе који из тога проистичу, нису предвиделе горњи случај изриком, али се из неких одредаба може закључивати, да мађарски поверилац не би имао права на своје тражење. Тако је у чл. 3. Споразума I предвиђено, да за плаћања чији рок стиже пре 1. јануара 1944. (а у та свакако спада и ово прератно потраживање) остају на снази дотадањи прописи из Тријанонског уговора о миру; затим се у Уводу Споразума II изјављује, да се овај аранжман неће моћи тумачити као одрицање права, које југословенским држављанима даје Тријанонски уговор; најзад се у чл. 2. тач. 3. Споразума I предвиђају посебне конвенције о верифицирању и пребијању приватних дугова између мађар-

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ских и савезничких поданика, каква између наше и мађарске Државе још није донета.

Ипак је наш највиши Суд прешао преко ових примедаба и пустио спор у редован ток. Наплата се тражи на основу извода из уредних трговачких књига и допуне заклетве, према чему су мађарски повериоци постигли да уредним законом путем наплате своја прератна потраживања, која у пркос наметнуте им дужности по Уговору о миру нису пријавили на време и тако су спречили да се наша Држава за овај износ наплати, док је Мађарска постигла да своја плаћања одложи и самим тим доведе у питање.

Друго начелно питање у вези са овим је: по коме курсу треба извршити плаћање ових прератних потраживања. Поверилац тражи и добио је примену Закона о ликвидацији мораторног стања, по којем је за плаћања у злату утврђен прератни курс. Премда чл. 28. тога закона гласи, да се тај курс признаје за обавезе издате у земљи или ван ње, а које гласе на злато или златну валуту, а овде се наплата тражи по изводу из трговачких књига, што никако не долази у ред обавеза које дужник издаје — Суд је признајући у начелу и супротно Уговору о миру право на наплату, признао и исплату у злату супротно наведеном законском пропису.

Но то је довело до друге чудновате ситуације. Наиме постоји једна Конвенција између наше Државе и Мађарске од 22. фебруара 1928. године (*Служ. Новине* од 13. марта 1930. бр. 58-XX) која је регулисала дуговања и потраживања у пређашњим аустријским и мађарским крунама, али која по свом члану 19. не важи за поданике Краљевине Србије и Црне Горе — другим речима чије је важење ограничено само на крајеве и поданике бивше Аустро-Угарске. По тој Конвенцији сва дуговања и потраживања настала до 15. јануара 1919. године исплаћују се по курсу 4 круне за 1 динар. О неком златном важењу нема ту ни речи чак ни у оним случајевима, где је дужник издао своју обавезу на ту валуту.

Пошто пак ова благодет не важи за поданике Краљевине Србије и Црне Горе, они су дужни да своје дуговање из тога времена плате четири пута више и нешто јаче но њихови сународници бивши поданици Аустро-Угарске.

Наша законодавна активност срећно је успела да своје сопствене грађане подели на грађане првог и другог реда. А пошто то није могла бити нека намера сматрамо да је Министарство правде погрешило кад је одбило да ову законодавну омашку редовним путем исправи, већ је ствар препустило суду, као да је у питању најобичније тумачење закона. Исто то важи и за решење напред истакнутог пи-

тања из Тријанонског уговора о миру и допуна Конвенција са Мађарском, које су пропустиле да реше питање о пропуштеним пријавама прератних приватних потраживања.

Момчило Јанковић
адвокат

Смисао § 49 и 330 Г. п. п.

Ч. Ј. тужио је М. С. Београдском трговачком суду за дуг у Динара 15.000.—, а за доказ своје тражбине поднео је својеручну туженикову обавезу. На првом рочишту туженик је у исплату дуга дао тужитељу Динара 7.500.— те је тужилац свој тужбени захтев смањио на неисплаћени остатак у Динара 7.500.— Судија појединац Трговачког суда огласио се надлежним на основу § 55 ГПП, те је предмет доставио Среском суду за град Београд, пошто се ради о износу испод 12.000.— дин. Тужитељев пуномоћник навео је, да се по § 49 ГПП вредност спорног предмета у погледу судске надлежности оцењује по времену кад је тужба суду поднета. Срески суд за град Београд, којему је предмет достављен, усвојио је исто гледиште које је заступао тужитељев пуномоћник, те је сходно § 42 ГПП затражио одлуку Апелационог суда као вишег заједничког суда.

Београдски апелациони суд донео је по питању следећу одлуку: Да је за извићање и суђење овога спора, надлежан Срески суд за град Београд. Разлози овакве одлуке били су следећи:

Из аката овога спора види се, да је тужбом тражена осуда тужене стране на плаћање главног дуга у Дин. 15.000.—. На рочишту од 20 фебруара 1934 год. тужилачка страна смањила је своју тражбину на 7.500.— на што је тужена страна одговорила предлогом, да се предмет упуги Среском суду за Град Београд као надлежном с обзиром на смањено тужбено тражење. Даље се види да је суд закључком усвојио гледиште тужене стране и упутио акта Среском суду за град Београд, који их је после кратке преписке са Трговачким судом упутио Апелационом суду сходно § 42 ГПП. При оваком стању ствари Апелациони суд је нашао, да је приговор ненадлежности благовремено истакнут — § 335 ГПП. Како је на истом рочишту тужилац *преиначио* тужбу, смањујући је на 7.500.— дин. — § 330 ГПП, чиме је вредност спора спуштена испод 12.000.— дин. то је по нахођењу Апелационог суда за овако *преиначену тужбу* надлежан Срески суд у смислу § 44 тач. 1 ГПП. Стога је донет закључак у смислу горњег диспозитива о чему се извештавају оба суда, с тим да се акта достављају Среском суду за Град Београд.

Одлука Апелационог суда донета је под Р—2140/34 од 12 априла 1934 год. а одлука Београдског трговачког суда носи ознаку По—1154/34.

Цитираном одлуком Апелационог суда потврђена су два законска прописа. Пре свега, потврђен је пропис § 330 ГПП на који се сама одлука позива. На два места та одлука наглашава, да је смањењем тужбеног тражења тужба преиначена, међутим четврта алинеја овог законског прописа

јасно изражава, да сужавање тужбеног тражења без преиначења основа — не претставља уопште преиначење тужбе. У овом погледу јасан је и законски текст и сви коментари. На овом питању задржао сам се и у мојој расправи: „Тужба по новом ГПП“ која је публикована у јануарској свесци часописа „Правосуђе“ из 1934 год.

На исти начин потврђен је и пропис § 49 који ова одлука уопште није ни додирнула, а који је створен за сличне случајеве. Често се дешава, да тужена страна признаје извесан део тужбеног захтева, и тај део исплати од покретања спора до првог рочишта или и доцније до пресуђења. Суд који је био надлежан за цео утужени износ, биће по овом законском пропису и ван сваке сумње надлежан, и за сваки неисплаћени део тог спорног износа, до окончања спора. Кад би друкче било, онда би онај, који прими делимичну исплату дуга, био изложен ризику, да сноси парничне трошкове, услед тога што ће се за неисплаћени остатак дуга спорни предмет достављати нижему суду.

Ово је питање од капиталне важности, јер случај који је овде описан, често се дешава. Са тог разлога виши суд не би погрешно кад би се овим питањем још једном позабавио. Судска пракса и законски текст, овде су у очитој супротности, а то несме бити бар у оним случајевима, где је закон и јасан и категоричан.

Др. Радоје Вукчевић
адвокат.

Одлуке прве пуне седнице Касационог суда од 4. и 5. јуна 1934. год.

Ради доношења потребних одлука по спорним питањима, која су се појавила у примени изједначења законодавства, одржана је 4. и 5. јуна ове године прва пуна седница Касационог суда, чија је установа и надлежност утврђена у Закону о уређењу редовних судова. По овом Закону пуну седницу сачињавају претседник и још једанаест судија. До образовања једног Касационог суда за целу земљу, свако од садашњих одељења Касационог суда бира у својој општој седници по двојицу а Велики Суд у Подгорици једног члана свога суда. Пошто је ово прва пуна седница, то је она према чл. 46. под в. Уводног закона за грађански парнични поступак одржана при Касационом суду у Београду. Седници је претседавао г. Др. Душан Суботић, претседник Београдског Касационог суда а чланови су били: г. г. Велимир Ристић и Лазар Урошевић, судије Касационог суда у Београду; Никола Гојковић и Фрањо Михаиловић, судије Врховног суда у Сарајеву; Милан Поволни и Др. Јован Савковић, судије одељења Б. Београдског Касационог суда у Новом

Саду, *Др. Анте Кандијаш* и *Фран Пернуш*, судије Стола Седморице оделења Б. у Загребу; *Др. Лав Хенигсберг* и *Адолф Бургер* судије Стола Седморице у Загребу и *Михаило Јовановић*, судија Великог Суда у Подгорици. Деловођа је био *Тихомир Ивановић*, секретар Београдског Касационог суда.

Према Уводном закону за грађански парнични поступак и Закону о уређењу редовних судова, пуна седница Касационог суда надлежна је, поред осталог, и:

1.) За доношење одлука по правним питањима, која су поједина оделења Касационог суда решила разнолико — чл. 46. Уводног закона и § 57. Зак. о уређењу ред. судова.

2.) За доношење одлука о правним питањима, које су нижи судови правноснажно решили на разнолик начин или погрешно, ако Врховни државни тужилац, било сам, било по наредби Министра Правде захтева, да се ради тога држи пуна седница у грађанско-правним предметима. Ове одлуке могу се тицати само оних ствари, које на основу прописа Закона о грађанском суд. пост. или других законских прописа, не могу да дођу на одлуку Касационом суду. У грађанско-правним предметима такве одлуке немају обавезне снаге за ниже судове, а у кривичним предметима, овакве погрешке, исправљају се по захтеву државног тужиоца за заштиту закона, — § 48. тач. 4. Зак. о уређењу редовних судова и чл. 46. тач. 5. Уводног Закона.

Овога пута пуна седница имала је да реши три правна питања и то:

I. Да ли Државна хипотекарна банка на основу стеченог заложног права а на основу својих исправа и извода, може непосредно код Земљишно-књижног суда тражити одређивање јавне продаје односних некретнина?

II. Да ли и наследници умрлог адвоката могу тражити ванпарнично установљење награде и трошкова у парницама, које је умрли адвокат водио?

III. Да ли се наследници умрлог лица при оставинској расправи могу да послуже стручним саветима и помоћи једног или више адвоката, у смислу § 222. од II Закона о јавним бележницима?

I. По првом правном питању пуна седница је нашла да нема места доношењу одлуке у смислу § 43. тач. 4. Закона о уређењу редовних судова пошто нема потребних услова из овог законског наређења. На име, не постоје два разнолика правноснажна решења нижих судова по истом питању нити се пак у захтеву Врховног државног тужиоства тврди да су правноснажне одлуке рекурсног суда погрешне, како тражи наведени законски пропис за доношење одлуке пуне седнице.

Ово правно питање упућено је било пуној седници од стране оделења Б. Београдског Касационог суда у Новом Саду по предлогу Главног државног тужиоства а покренуто је од Среског суда у Вршцу поводом неколико одлука Окружног суда у Белој Цркви, као рекурсног (уточног) суда, при тражењу Државне хипотекарне банке, да се одреди продаја заплеењених имања њених дужника ради наплате њених потраживања.

По § 144. извршног закона, који је у важности на подручју Касационог суда у Новом Саду, да би поверилац могао да се за своје потраживање наплати из непокретног имања свога дужника, није довољно, да на том имању има залогу, већ је нужно, да то своје укњижено заложно право подигне на степен извршности, т. ј. да има „извршно заложно право“. Ме

Државна хипотекарна банка позивајући се на одредбе чл. 53. и 117. под е. Закона о уређењу Управе фондова у неколико случајева тражила је код Среског суда у Вршцу, као земљишно-књижног суда, да се за своје потраживање наплати продајом непокретних имања њених дужника, на којима има укњижено заложно право. Срески суд је доносио одлуке, којима је поменуто банку одлијао од тражења, налазећи, да се и на њу има применити одредба § 144. извршног закона т. ј. да она не може бити у повољнијем положају од осталих поверилаца, од којих се тражи стицање извршног заложног права. Окружни суд у Белој Цркви, као рекурсни (уточни) суд нашао је, да исправе Државне хипотекарне банке имају извршни наслов, т. ј. да је њено укњижено потраживање равно оном потраживању, које се оснива на извршном наслову, па је, уважавајући рекурс банчин, упућивао срески суд да донесе другу одлуку у смислу банчиног тражења.

Сматрајући да је гледиште окружног суда неправилно, Срески суд у Вршцу обратио се је за објашњење своје Апелационог суду, па је предмет по предлогу Главног државног тужиоца у Новом Саду упућен пуној седници на решење. Пуна седница је, као што је напред изложено, правилно наша, да не може по овоме питању доносити никакву одлуку, јер не стоје услови из § 48. тач. 4. закона о уређењу редовних судова. На име, не постоје разлике правноснажне одлуке нижих судова по истом правном питању у примени јединственог закона — овде закона о уређењу Управе фондова — већ, напротив, један исти окружни суд у својим одлукама по истакнутом питању стоји на истом становишту, ништећи одлуке нижег — среског суда. То пак, што срески суд сматра да је нахођење окружног суда погрешно, не може бити разлог, да се предмет изнесе пред пуно седницу Касационог суда, изузев случаја да је се Главни државни тужилац у своме захтеву, да се сазове пуна седница, изјаснио, да је одлука окружног суда погрешна.

И ако је ово правно питање, према одлуци пуне седнице, остало отворено, сматрамо, да је правилно гледиште, изражено у одлукама окружног суда у Белој Цркви, у погледу права Државне хипотекарне банке, да своје потраживање наплати из непокретности њених дужника, на којима има укњижено заложно право. Ово с тога, што је чл. 117. е. закона о уређењу Управе фондова, као специјалан закон, дерогирао прописе извршних закона у појединим покрајинама и банку ставио у изузетан, повољнији положај од осталих поверилаца. То се види из самог текста овог законског наређења, у коме се вели, да потраживања Државне хипотекарне банке у осталим покрајинама (изузев Србије) уживају право првенства и неолложне наплате административним путем. Другим речима, за њена потраживања немају важности прописи извршног закона, којим се тражи да поверилац своје заложно право подигне на степен извршности, па да тек онда тражи продају заложеног непокретног имања, већ банка може одмах захтевати продају и без испуњавања односних прописа извршног закона. То пак, што је у истом пропису речено, да банка своја доспела потраживања извршује егзекутивним путем преко извршних власти, не може дати други смисао овом наређењу, него да та потраживања имају извршни наслов (*titulus executionis*). Наравно, да се овај пропис, као изузетак од општих правила о извршењу, има најуже тумачити, према чему се ова повластица односи само на некретнине, на којима банка има укњижено заложно право. У погледу осталих непокретности дужникових банка је у истом положају као и остали повериоци, т. ј. мора испунити све оно, што се по извршном закону тражи, да би могла тражити њихову продају.

II. По другом правном питању пуна седница Касационог суда донела је следећу одлуку:

„И наследници умрлог адвоката могу у смислу § 29. закона о адвокатима тражити одмерење адвокатске награде и трошкова, који су настали из заступања пред судом“.

Ова одлука базира на следећим разлозима:

„Потраживање умрлог адвоката у погледу награде и трошкова је имовинско-правно потраживање, које, као и друга имовинска права, прелазе и

на његове наследнике. Из тих разлога ваља и адвокатским наследницима универзалним и сингуларним, као и оним лицима, која су на потраживања адвоката стекли права правним пословима међу живима, признати право, да потраживање умрлог адвоката, настало из заступања његове странке пред судом, наплате, да их наплате најкраћим и за странку најјефтинијим, ванпарничним путем, који предвиђа § 29. закона о адвокатима. И ако судско решење о одмеравању адвокатске награде и трошкова није извршено, оно ипак пружа највише изгледа и могућности, да странка судом одмерену награду и трошкове исплати, не чекајући да их наследници умрлог адвоката наплате парничним путем, пошто странка у парници ради наплате судски одмерене награде и трошкова, висину судом признатих и одмерених ставова не може побијати. То право ванпарничног одмеравања награде наследницима адвокатовим, као и његовим правним следбеницима ваља допустити у толико пре, што закон о адвокатима у § 29. не везује право ванпарничног одмеравања у тој мери за личност адвокату, да би оно наследницима адвокатовим морало бити ускраћено. Као имовинско право, које може бити и предмет сингуларног наслеђивања а и предмет преноса правним пословима међу живима, ваља то право признати и адвокатским сингуларним наследницима, па и његовим правним следбеницима, који су право на потраживање адвокатово стекли правним пословима међу живима*.

Ван сваке је сумње, да је подражавање умрлог адвоката у погледу награде и трошкова, насталих из заступања пред судом, имовинско право, које прелази на наследнике. Али је питање, да ли се наследници умрлог адвоката ради остварења тога потраживања, могу послужити правом, које по § 29. Закона о адвокатима припада адвокату, т. ј. да траже одмеравање награде и трошкова ванпарничним путем. Могло би се рећи, да је то право везано за личност адвокату, односно да је у вези са његовом професијом, па да према томе и не прелази на његове наследнике. Но, ако се то право и не би признало наследницима умрлог адвоката, остало би им, у сваком случају, право тужбе а то право Закон о адвокатима у § 29. сматра јачим правом од права на ванпарнично одмеравање трошкова и награде. Међутим кад је странци по истом законском пропису признато право ванпарничног одмеравања награде и трошкова, не би било разлога, да се то право не призна и наследницима умрлог адвоката. У осталом, *ratio legis* је овог законског наређења, да се на лак начин, без вођења парнице дође до награде.

Спорно би било, да ли се наследницима умрлог адвоката, поред горњих права, може признати и право ретенције из § 30. Закона о адвокатима. Логички би било, да им се и ово право призна, као споредно, пошто им оно осигурава наплату потраживања, које би без тога могло доћи у питање. Ово нарочито с тога, што наведени законски пропис признаје адвокату законско заложно право на папирима од вредности и новцу, који су положени код суда. Наравно да би у том случају и наследници адвокатови имали да испуне све оне дужности, које су прописане у § 30. Закона о адвокатима.

Овом одлуком пуне седнице није обухваћено и питање, да ли и странкиним наследницима и правним следбеницима

на основу правних послова међу живима, припада ово право ванпарничног одмеравања награде и трошкова али оно није ни било постављено. На сваки начин да они то право по § 29. Закона о адвокатима имају са оних истих разлога, са којих и наследници умрлог адвоката.

III. По трећем питању пуна седница донела је одлуку:

Да се наследници умрлог не могу при оставинској расправи, у којој су странке споразумно изјавиле, да ће саме провести оставинску расправу, послужити стручним саветом или помоћи једног или више адвоката.

Ова одлука донета је са већином гласова од 8:4. Разлози већине су ови:

„Пропис § 222. одељак II Закона о јавним бележницима предвиђа да наследници, ако су сви споразумни, могу изјавити суду, да ће сами провести оставинску расправу. Овај законски пропис разјашњен је у чл. 68. правилника за извршење закона о јавним бележницима тако, да странке нису овлашћене тај посао ни делимично, ни у целости поверити другим лицима. Како је по § 263. одељак III Закона о јавним бележницима Министар правде овлашћен, да изда све правилнике, потребне за извршење Закона о јавним бележницима, треба најпре извести на чисто питање: да ли се разјашњење законског прописа у чл. 68. правилника поклапа са законским прописом § 222. од. II Закона о јавним бележницима. Пропис § 222. од. II овог Закона треба тумачити тако, да се странкама оставља право, да без суда и без учешћа јавног бележника, саме проведу расправу. Претпоставља се према томе, да су странке, које саме проводе расправу у пуном обиму за то способне тако, да и практично могу, без учешћа трећих лица, провести ту расправу. Овако тумачење поменутом пропису Закона о јавним бележницима даје и чл. 68. правилника за извршење истог закона, јер истиче, да странке нису овлашћене тај посао ни делимично, ни у целости поверити другим лицима. Према томе је пропис чл. 68. правилника у складу са законским прописом § 222. Закона о јавним бележницима. Из реченог прописа чл. 68. правилника произлази јасно, да странке нису овлашћене ни делимично посао поверити адвокатима. Сваки савет, затражен и дат од стране адвоката, има се у смислу чл. 68 правилника, сматрати делимичном обавом посла, који је нарочито придржан јавним бележницима. Друкчије тумачење чл. 68. правилника довело би до тешкоће у решавању питања где започиње појам делимичне обаве посла провођења оставинске расправе а где постоји само саветовање од стране адвоката. Уз то би се, ако се прихвати тумачење, да се странке могу послужити и саветом адвоката, морао потпуно изиграти сам законски пропис, који предвиђа, да се странкама може само онда поверити провођење расправе, ако су оне саме кадре, да без савета и учествовања трећих лица, могу ту расправу провести. Ово тумачење није у противречности са прописом Закона о адвокатима, који уопште предвиђа, да се странке могу послужити саветом адвоката. Тај пропис нема у виду, да би се адвокатима могле пренети и извесне судске функције, како то предвиђа Закон о јавним бележницима за преношење судских функција на јавног бележника. Преносом извесних функција на јавне бележнике, пренешене су те функције у целости на јавне бележнике, где спада и давање савета странкама, које је иначе дужан суд давати у ванпарничним стварима. Друкчијим тумачењем § 221. одељак IV Закона о јавним бележницима изиграло би се у целости наређење тога законског наређења, као и уопште цела институција јавних бележника, као судских повереника, јер би у пракси прешло све или већина расправа у руке адвоката и они би могли поред осталог свога делокруга, који им је законом зајемчен, привући све оставинске расправе и на тај начин искључити јавне бележнике од рада, који је њихов главни, често једини круг рада.“

Мањина је била противног мишљења, т. ј. да се странке, односно наследници у смислу § 222. одељак II Закона о јавним бележницима могу да послуже стручним саветом и помоћи једног или више адвоката. По мишљењу мањине реч „сами“ употребљена у поменутом законском пропису, не значи да је законодавац хтео тиме искључити могућност, да странке при провођењу оставинске расправе траже помоћи адвоката или другог лица. Када би то законодавац хтео, он би то нарочито казао. Друкчије се не може схватити ни чл. 68. правилника, јер и ако се у њему каже да пропис § 222. од. III Закона о јавним бележницима искључује да странке повере у целости или делимично провођење оставинске расправе другим лицима, логички не следује, да странка у току провођења оставинске расправе не може ни за помоћ ни за савет да се обрати суду, адвокату или другим лицима или да се при том не сме послужити пуномоћницима. Пропис § 20. Закона о адвокатима, по коме је адвокат овлашћен давати савете у свима правним стварима и заступати пред свима судовима и другим државним и самоуправним властима, општег је карактера, који важи свугде, где није постављен изузетак а такав изузетак у Закону о јавним бележницима није установљен. Кад адвокат својим стручним саветом помаже странци, онда он, по мишљењу мањине, не ступа, нити може ступати у правној дужности јавног бележника, јер он тада не постаје судски повереник, те и не стиче сва она овлашћења, која има бележник, као судски повереник, чије пословање у том својству има изразито службени карактер. Адвокат је само пуномоћник и он по садржини пуномоћија представља свога властодавца тако, да оно, што он ради као пуномоћник, сматра се, као да је урадила сама странка. Што се тиче приговора, да ли странка могла лажно да изигра прописе о реонском делокругу рада бележника, мањина налази да је без основа, јер у том случају тај други реонски ненадлежан бележник не би радио као судски повереник, кад га сдб није за повереника поставио а ни странка му није могла поверити провођење оставинске расправе. Он би био само пуномоћник а пуномоћник с погледом на пропис § 3. Закона о јавним бележницима у овом случају не би могао да буде. Можда овако решење не би било у интересу бележничког staleжа али би било у интересу широких народних слојева.

Као једна варијанта између ова два гледишта постојало је и мишљење, да нема сметње, да се наследници умрлог могу и при оставинској расправи послужити саветом или помоћи адвоката али да адвокати нису овлашћени, да, као пуномоћници наследника, проведу оставинску расправу, нити су странке овлашћене, да посао провођења оставинске расправе повере адвокатима.

Тих. М. Ивановић

секретар Касац. суда у Београду

ПРИКАЗИ

Лаза Урошевић, касацциони судија: Судски требник III део, за потребу судског особља. Београд, 1934. год. Издање пишчево. Стр. XXIII+720. — Грађански парнични поступак са коментаром и уводним законом.

Предратни и поратни Требници г. *Лазе Урошевића*, у којима је дат коментар Грађанском и Кривичном законнику и Закону о грађ. суд. поступку, били су неопходни сваком правнику практичару, тако да се ни судови ни адвокатске канцеларије нису могли ни замислити без ових Требника. Горњи коментар новог поступка јесте само продужење овог великог рада г. *Урошевића* на коментару наших Законика.

Овај требник има све квалитете ранијих Требника г. *Урошевића*: концизност, јасност и нарочито излагање у вези са судском праксом. На жа-

дост, праксе код наших судова по новом поступку још немамо, те смо упућени у главно на аустријску судску праксу док наши судови не стигну да новом поступку даду ону и онакву примену какву наше друштвене прилике захтевају. Само тако нов поступак може дати добре резултате.

У овом смислу, коментар г. *Урошевића* даће правним практичарима све потребне елементе за рад у вези са применом новог поступка, јер уз стручно коментарисање текста, писац даје и најосновнија теориска разматрања по истакнутим питањима. Сем тога, као што и сâм у Уводу каже, писац је се послужио до сада издатим коментарима и системима новог поступка, што је ново преимућство ове књиге.

С тога верујемо да ће, нарочито правни практичари, поклонити и овом Требнику ону пажњу коју су раније поклањали и другим Требницима, јер овај Требник то у пуној мери заслужује, те с тога им ову књигу г. *Урошевића* нарочито препоручујемо.

Др. Лаза М. Косић, проф. Универзитета: *Коментар Устава Краљевине Југославије* од 3. септембра 1931. год. (*Југословенско уставно право*). Београд, 1934. год. Издање Издавачког и књижарског предузећа Геца Кон А. Д. Стр. XII+299.

Пошто је почео систем административног права својим *Административним правом Краљевине Југославије*, о коме је било речи у *Браничу* за март 1934. год., *Др. Лаза Косић* сматрао је за дужност да преда јавности и горњи Коментар, којим, како вели, завршава своја предавања из ове правне материје на Суботичком правном факултету, пошто ову катедру предаје новоизабраном доценту. Тако је одужио дуг према себи а ученицима правних факултета у нашој земљи дао могућност, да из једног доброг коментара Устава, уче основе Уставног права.

Својим *Уставним правом*, оним које је изашло из Видовданског Устава, г. *Слободан Јовановић* обележио је у неколико праваца свима онима који се после њега буду бавили Уставним правом. Тиме је у неколико олакшан посао и г. *Др. Косићу* који то у своме делу признаје, посвећујући га у поштовању и захвалности своме професору г. *Слободану Јовановићу*.

Један систем Уставног права према Уставу од 3. септембра 1931. год. претпоставили би радије Коментару Устава. Међутим, с погледом на раније наведено дело г. *Јовановића*, овај систем био би много мање оригиналан од Коментара Устава у коме је писцу остављена већа слобода и ако је писац обилно изложио и стање теорије Уставног права, што је пре предмет система него коментара. Али, уз практичне напомене, овај Коментар морао је садржавати и теориска разматрања с погледом на то, што су теорија и пракса Уставног права тесно везане једна за другу и што је овај Коментар првенствено намењен ученицима правног факултета који о томе нису имали до сада уџбеника.

Писац ни овде, као ни код *Административног права*, није заборавио да је професор правног факултета и да је као такав дужан да излаже у пуној слободи само научне истине, без обзира да ли ће се то коме допасти или не. Тиме г. *Др. Косић* наставља рад наших старијих и млађих професора Универзитета, који су својим радом, у пуној слободи, подигли наше правне факултете на завидну висину. Отуда многе стране Коментара Устава задивљују својим слободоумним идејама, уз логичне поставке и закључке.

У оскудици студија из Уставног права, нарочито у последње време, дело г. *Др. Косића*, поред тога што ће послужити науци и читаоцима првенствено студентима права, да на првом кораку са овом великом науком добију о њој све оне појмове који су им неопходни за доцније развијање у животу, послужиле и као оцена времена и уставног режима у којима данас живимо. Са делима г. *Слободана Јовановића* — студијама из Политичке историје Србије од Уставобранитеља до Револуције од 1903. год. и са системом Уставног права, овај Коментар ће дати могућност читаоцима,

да упореде ранија времена са данашњим и извуку одатле потребне закључке, што је, мислимо најбоља препорука за горње дело г. *Др. Костића*.

Николај Д. Пахоруков, инспектор Министарства правде: Збирка расписа и упуштава Министарства правде и других Министарстава који се односе на примену судских и других закона, од 1. јануара 1929. год. до 1. јула 1933. год. Београд, 1934. год. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Која А. Д. Стр. XII—677.

Послератно напуштање закона као веома компликоване и скупе установе, кажу они који се са овим поступком слажу, и прибегавање уредбама, правилницима, расписима, упуштима и др. довело је до тога, да многи парламенти, пре него што су фактички престали да постоје, у ствари нису имали ништа да раде. Управна власт све је више узимала маха улазећи у атрибуције законодавне власти и отимајући њена права, тако да данас, у многим државама, влада се и управља декретима — законима или уредбама са законском снагом, док се закону прибегава само кад се друкчије не може. То пропадање закона је са много тачака симптоматично. Одузимањем доношења општих прописа од законодавне власти, управна власт у ствари удара на други основ на коме доношење закона путем парламента почива, а то је на демократију која се не може замислити без слободно изабратог парламента са пуном законодавном влашћу. Ово су у главном разлози који су натерали Конгрес правника, да ове године у Загребу, стави на дневни ред и питање важности уредаба као сурогата закона.

И расписи разних Министарстава јесу сурогати општих прописа, а расписи Министарства правде значајни су нарочито и с тога што се њима много мање нормира него што се управља. Разбацани по часописима: *Правосуђу*, које их је једино систематски објављивало у последње време, *Полицији*, која је у главном обрађала пажњу расписима Министарства унутрашњих дела, *Архиву* и *Браничу*, и несистематизовани код судова, расписи су чекали на стручњака који ће их на једном месту сакупити и систематисане објавити.

Овај задатак извео је горњом књигом г. *Пахоруков*. Расписе и упуштава поделио је на три дела: на оне који се односе на примену правосудних закона, на оне који имају општи карактер и на оне из других ресора који се примењују код судова. Све је то сређено по материјама а у свакој материји по параграфима на које се дотични распис или упуство односи. Тиме су они добили значај коментара и упуштава у вези са законима и постали приступачни свима онима који имају посла са судовима. Тако је овај велики материјал, систематски сређен, добио онај значај који му припада, уз заслугу за то писца г. *Пахорукова* и издавача г. *Кона*.

Мирко А. Гавриловић: Наука о осигурању. У нас, може се рећи нема литературе из области осигурања, као код других културних народа, те појава ове књиге на нашем језику, несумњиво да је од користи за све оне, које тангира економно привредна грана осигурања и који желе да се упознају са овом науком.

И ако је ово дело стварно уџбеник, који говори стручно и систематски о осигурању, од користи је и помоћи не само ученицима виших трговачких и експортних школа, службеницима осигуравајућих и банкарских установа, осигураницима, већ и широј јавности с погледом на оскудну књижевност у овој области правних наука, те је нарочито за препоруку адвокатима и осталим правним практичарима.

Књига се добија код писца-Расинска ул. бр. 14. Цена јој је 30 дин.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
САОПШТЕЊА

Министарство правде под Бр. 43699 од 26. маја 1934. год. доставило је на мишљење нашој Комори претставку Друштва адвокатских чиновника и чиновница Краљевине Југославије која гласи:

Господине Министре!

У месецу јулу године 1931 основали смо наше друштво под називом: „Друштво адвокатских чиновника и чиновница Краљевине Југославије“ са седиштем у Загребу.

Једна од првих брига и скрби нашег друштва јесте настојање, да се очува и подигне сталешки углед.

За постигнуће тог циља прва нам је била скрб, да се од послова које су овлаштени извршавати у име својих послодаваца само и искључиво стално намјештени адвокатски чиновници као што на пр. извиђивање и узимање преписа из судских списа, те интервенција код судских извршења елеминирају елементи, који нису чланови нашег друштва, а још мање адвокатски чиновници.

Опажано је наиме, да у судбене писмаре залазе људи, који под видом адвокатских чиновника, не само праве увиђаје и преписе, него дапаче и интервенирају код судских извршења и то кад када на најбруталнији начин.

Понукани тим настојањем подносимо Вам Господине Министре ову претставку и уљудно молимо:

Да изволите окружицом упутити гг. Судије и манипулативни персонал, да се нема дозвољити нити увиђај, нити препис из судских списа, а још мање интервенција код судских извршења лицима, која се не могу исказати, да су стално намјештени као адвокатски чиновници или нису снабдевени исказницом нашег друштва.

Господине Министре! Поднашајућу ову претставку, поуздано се надамо, да ћете удовољити нашој представи, а то тим више, јер је то у складу не само са социјалном праведности, него и посве у складу са поштулатом §-а 10 Закона о адвокатима, који вели да адвоката код судских извршења *уз пуномоћ може замјениши једино намјештеник његове канцеларије.*

У Загребу, дне 22. ожујка 1934.

Друштво адвокатских чиновника и чиновница
Краљевине Југославије

Претсједник: (М. П.)
Потпис нечитак

Тајник:
Потпис нечитак

Београдска адвокатска комора по горњем захтеву Министарства правде дала је повољно мишљење за оснивање овог друштва пошто налази да је оно корисно за адвокате.

Плаћање улога Пензионом фонду и Комори. Пензиони фонд Адвокатских комора у Београду, Скопљу и Подгорици известио је Одбор наше Коморе да адвокати врло неуредно плаћају своје улоге, тако да су у великом задолцењу, услед чега је Пензиони фонд приморан да их често позива на плаћање улога.

И ако се адвокати налазе у тешким материјалним приликама с погледом на кризу која је поред осталих земаља захватила и нашу земљу, ипак с погледом на обавезност осигурања адвоката путем Пензионог фонда и санкција које предвиђа Правилник о Пензионом фонду према адвокатима који своје улоге не достављају фонду уредно, Комора овим позива све адвокате са свога подручја, да своје улоге уредно полажу, како би се спречиле појаве везане за неиспуњење ове законске дужности адвоката. Јер, у последње време, услед смрти неколико адвоката, који нису уредно улагали у Пензиони фонд, ни Комора ни Пензиони фонд нису

могли изаћи у сусрет захтевима необезбеђених породица умрлих адвоката, да им се ипак издаје било помоћ било пензија, чиме су ове породице остале потпуно незбринуте, те је тако, услед пропуштања да уредно полагају улоге у Пензиони фонд, умрлих адвоката, потпуно промашен циљ обавезног осигурања адвоката, што све не би било да су се адвокати одазивали својим законским дужностима да у Пензиони фонд уредно улажу.

Исто тако, многи адвокати су у задоцњењу са полагањем свога коморског улога, што с једне стране доводи у тежак положај и угрожава опстанак наше Коморе, а с друге стране приморава Комору да противу ових својих неуредних чланова предузме потребне санкције, чега све не би било да адвокати уредно плаћају свој коморски улог.

С тога се адвокати са подручја наше Коморе позивају да свој коморски улог уредно полагају, како Комора не би била приморана да противу њих предузима друге нежељене мере.

БЕЛЕШКЕ

Четврта скупштина Савеза Адвокатских комора. После оснивања Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије у Београду 1930. год., прва, друга и трећа редовна скупштина одржане су 1931. год. у Загребу, 1932. год. у Љубљани и 1933. год. у Београду, док је овогодашња, четврта по реду скупштина, одржана у Новом Саду.

На овој скупштини биле су представљене све Коморе изузев Сплитске, коју је заступао председник Љубљанске коморе г. *Др. Јанко Жировник.*

Скупштина је одржана у сопственој згради Новосадске адвокатске коморе под председништвом г. *Др. Драг. Јанковића,* председника Савеза Адвокатских комора и председника Београдске адвокатске коморе. На истој је поднео извештај о раду Савеза комора у прошлој години секретар г. *Милан Живадиновић,* адв. из Београда, у коме је опширно изнесен рад Савеза комора на припреми и организовању Конгреса Међународног Савеза адвоката одржаног прошле године у нашој земљи, на заштити адвокатског реда од високог опорезивања, на измени Закона о заштити земљорадника и на Правилнику о наградама адвоката, уз остала питања која интересују адвокатски ред. Сва ова питања од великог су значаја по адвокатски ред, па је извештај примљен без икаквих измена, с тим, да се рад на заштити адвоката и даље пројектује у истом смислу.

Нарочито је наглашено, да се но-

вим пореским законима од адвоката траже нове пореске жртве, док би се погледом на смањену платажну моћ клијената и на све тежу и тежу општу привредну и финансијску ситуацију земље, требало да се иде ка смањивању пореза. Констатовано је на пр. да је у току прошле године, услед тешких материјалних прилика, извршило самоубиство седам адвоката, и да адвокатски ред не може, без довођења у питање свога опстанка и опстанка својих породица, давати оно што се по новим законима од њега тражи, по готову кад се доносе закони, као онај о заштити земљорадника и Уредба од 23. новембра 1923. год., по којима се у напред изузима досуђивање парничних трошкова за спорове са земљорадницима, и кад се спрема Правилник о наградама адвоката, који је према сазнању Коморе, необично низак, те тако не обезбеђује адвокатима ни минимум егзистенције. Све ово у толико теже пада, кад се домен адвокатског рада све више сужава, пошто је, противно јасном зак. пропису, забрањено адвокатима да раде код црквених и војних судова, те им је ту одузета могућност зараде.

Сем тога, саопштено је, да је Финансиским законом за 1934/35. год. измењен § 58. крив. суд. пост. као и да је Савез позват од стране бугарских правника да им, преко својих представника, учини посету, што је симпатично примљено к знању.

У погледу бројног стања адвоката

WWW.UNILIB.RS

у нашој држави на дан 31. децембра 1933. год., извештај доноси, да је адвоката било у Загребу 810, у Београду 683, у Новом Саду 526, у Љубљани 257, у Скопљу 185, у Сарајеву 180 и у Сплиту 163, свега 2.759 адвоката на целој државној територији.

Стање Пензионих фондова било је следеће: Загреб (на дан 30. јуна 1933. године) 5.310.104,55. дин., Љубљана 4.593.951,21. дин., Београд, Скопље и Подгорица 2.513.016,47. дин., Нови Сад 2.157.628,80. дин., Сарајево 1.429.234,27. дин., и Сплит 913.443.— дин., свега 16.917.378,30. дин.

Пошто је претседник г. *Др. Јанковић* изложио рад Савеза у вези са свима тешкоћама са којима је се имао адвокатски ред борити у току прошле године, развила је се дискусија у којој је нарочито нападана Уредба о заштити земљорадника и Закон о непосредним порезима и то највише по тражењу Адвокатске коморе у Сплиту преко њеног претставника г. *Др. Жировника*, на шта је сасвим умесно претседник г. *Др. Јанковић* одговорио, да је од стране пословног одбора и његове лично учињено све да се у овом погледу заштити адвокатски ред, да се чак обраћао претставницима Народне скупштине и Сената — адвокатима и тражио од њих заштиту егзистенције адвокатског реда који се овим законима доводи у питање, али је то остало без успеха, јер Савез комора није наишао на разумевање у овим својим оправданим захтевима.

За новог претседника једногласно је изабрат г. *Др. Стеван Адамовић*, претседник Адвокатске коморе у Новом Саду који је, пошто је се захватило на поверењу, у своме говору истакао све тешкоће са којима се у данашњим временима боре адвокати и обећао, да ће се Савез и даље борити за заштиту адвокатског реда.

Пошто је дуже дискутовано о адвокатској тарифи и о другим појавама везаним за рад адвоката као чланова једног реда и једне правно уређене заједнице, донета је резолуција, у којој су истакнуте све невоље са којима се адвокатски ред бори и тражена пуна заштита адвоката и адвокатског реда у вези са правилном применом постојећих закона, после чега је Скупштина закључена, доневши све своје закључке једногласно.

Пошто је приређен заједнички ру-

чак, на коме је у веома лепом говору нови претседник г. *Др. Адамовић* поздравно колеге претставнике свих Комора из земље, и пошто је досадашњи претседник г. *Др. Јанковић* у такође лепом говору подвукао значај Новог Сада у нашој држави и захвалио се на гостопримству, учесници Скупштине разгледали су Матицу Српску, па су затим посетили Карловце, манастир Крушелод и после дуже војње преко Фрушке Горе, вратили се у Нови Сад, задовољни што су свршили један користан посао и што су веома срдечно били примљени од стране колега из Новог Сада.

В. Б.

Конгрес правника Краљевине Југославије. Као што је познато, овогодишњи Конгрес правника Краљевине Југославије, односно редовна годишња Скупштина, одржаће се у Загребу од 7. до 9. септембра. Први дан биће посвећен отварању Конгреса и раду у секцијама. Другог дана завршиће се рад у секцијама, донети резолуције и исте предложити пленуму Конгреса, који ће тога дана, по пријему резолуција, бити закључен. Трећег дана правиће се издети по околини Загреба, а у пројекту су дужи излети, било у правцу Словеначке, било према Плитвичким језерима у Сплиту, о чему ће се накнадно решити.

На Конгресу ће се дискутовати о следећим темама: 1) Однос државног и црквеног законодавства, нарочито с обзиром на закључење брака. Референти: г. г. *Живојин Перић* и *Др. Милан Баршос*, проф. Универзитета из Београда, *Др. Раде Кушељ*, проф. Универзитета из Љубљане, *Др. Тома Павловић*, судија Апелационог суда из Новог Сада, *Др. Машија Белић*, адвокат из Ђакова. 2) Допуна кривичног закона у погледу деликата из имовинске сфере. Референти: *Стојан Јовановић*, судија окружног суда из Београда, *Владимир Тимошкин*, код Врх. суда у Сарајеву и још један референт из Загреба. 3) Право на исправку по Закону о штампи. Референти: *Др. Метод Дојени*, проф. Универзитета из Љубљане, *Др. Владимир Белајчић*, касак судија из Новог Сада, *Др. Видан О. Благојевић*, adv. из Београда, *Др. Фердо Чулиновић*, претсед. окружног суда у Белој Цркви, *Др. Јосип Весел*, adv. из Сараје-

ва и још један референт из Загреба. 4) Законитост уредаба. Референти: *Др. Јозо Јурковић*, проф. Универзитета из Љубљане, *Др. Илија Пржић*, доцент Универзитета из Београда и још један референт из Загреба. 5) Таксе у судству и администрацији. Референти: *Др. Стеван Сагадин*, државни саветник из Београда, *Др. Јосип Триан*, обрт. реф. из Сарајева, *Др. Људевих Бренце*, adv. из Љубљане и још један референт из Загреба. 6) Фискални терети и народна имовина и доходак. Референти: *Др. Хуго Холцман*, adv. из Загреба, *Др. Станко Лапајне*, проф. Универзитета из Љубљане и *Др. Цвешко Грегорич*, секретар Савеза индустријских корпорација из Београда.

На Конгрес су позвати да учествују и бугарски правници који ће одредити неколико референата.

На Конгресу могу учествовати само они који се благовремено пријаве. Пријаве прима почев од 1. јула 1934. год. па до 15. августа закључно свако правничко удружење за своје чланове и то: Правничко удружење у Београду преко благајника г. *Стојана Јовановића*, судије окруж. суда за округ београдски - Мачванска 4, Правничко друштво у Загребу - Свачићев трг бр. 4 и Друштво правника у Љубљани. Члански улог износи за чланове 60.— дин., а за чланове њихових породица по 50.— дин., за све остале члански улог износи 100.— дин. односно 80.— дин. за чланове њихових породица.

Сви радови за Конгрес имају се послати претседнику Конгреса г. *Др. Иву Полишеу* до краја јуна закључно, како би се оштампали у Споменици, која ће се свима учесницима доставити бесплатно пре Конгреса. Рад на Конгресу објавиће се у Додатку Споменици.

В. Б.

Министар правде о судској сталности. Поводом састанка претставника свих одељења Касационог суда у пуну седницу Касационог суда у Београду 4. и 5. јуна 1934. год., Удружење југословенских судија приредило је састанак код Коларца, коме је присуствовао и Министар правде. Том приликом, претседник Удружења југословенских судија г. *Русомир Јанковић*, касациони судија из Београда и г. *Др. Душан Субошић*, претседник

Касационог суда у Београду и бив. Министар правде, говорили су о потребама судског реда а нарочито о независности и сталности судија, на шта је Министар правде одговорио. Док су дневни листови донели говор Министра правде у свој потпуности, дотле су говоре г. г. *Јанковића* и *Субошића*, који су овај говор изазвали, донели у бледом изводу, тако да се не види тачно шта су они управо казали. Али се из одговора Министра правде и сазнања од учесника да не слушати, шта су они тражили. Говорницима су познате одредбе Устава које нормирајући начелно судску сталност, одлажући њено законско нормирање за пет година. Према томе, судије нису ни могли тражити да им се законом загарантује сталност пре тога рока, јер би у противном тражили измену Устава. Али оно што су могли тражити и у чему нема ни злонамерности ни рђаве воље нити какве друге позадине, то је, да се третирају друкчије него остали чиновници и да им Министар правде гарантује *фактичку сталност* којој ништа не сметају уставне одредбе. Судиска сталност је тесно везана за слободно судско уверење: једно без другог не може ићи. Та сталност не мора бити законска, она може бити и фактична, али главно је, да постоји сталност и да се судије приликом суђења по слободном уверењу не боје од репресалија ма какве врсте и ма одакле оне долазиле. То је интерес судија и доброг правосуђа. То је нарочито интерес адвоката и адвокатског реда, којима је стало до тога, да парничари имају високо поверење у судије, слободне и независне при изрицању правде. Према томе, кад се тражи највиша заштита за правилно вршење правде, то се никако не може назвати злонамерност, по готову кад она долази од судија, од којих се тражи, да своју тешку дужност врше строго по закону, али који имају и дужности и права да траже, да им се загарантује слобода од свих утицаја а нарочито политичких. Ту слободу може им исто тако добро гарантовати фактичка сталност у очекивању законске сталности, која ће идуће године ступити дефинитивно на снагу, јер тако Устав каже.

В. Б.

Побеша југословенских правника бугарским правницима. Удружење адвокатско и судиско и Удружење правника — Дом правника из Софије, позвали су југословенске правнике да посете Софију и на тај начин врате посету бугарским правницима, коју су ови учинили прошле године приликом проласка за Братиславу на први Конгрес правника словенских држава. Позив је упућен председнику Савеза адвокатских комора, председнику Удружења југословенских судија, Конгресу правника, Југословенском друштву за међу право, Удружењу правника из Београда, Друштву правника из Загребa и друштву „Правник“ из Љубљане. Образован је одбор од чланова Удружења за међународно право на челу са г. Др. Драг. Аранђелићем, проф. Универзитета као председником и г. Др Илијом Пржићем, доцентом Универзитета као секретаром, који је учинио потребне припреме и коме се треба обраћати за сва обавештења а на адресу Топличин венац бр. 21, Београд. У Бугарску би се ишло првих дана јула месеца. Због тешкоће смештаја у Софији пожељно је да број учесника не пређе 50. Сви ће учесници ићи о свом трошку у колико их не буду могле помоћи новчано организације у чије име буду отишли. Ово ће бити прва посета југословенских правника бугарским правницима што је од нарочитог значаја.

В. Б.

Меморандум немачких адвоката о побољшању свога положаја. У најновијој свесци „Juristische Wochenschrift“ објављен је меморандум адвоката, како сами себи да помогну у садашњем тешком положају свога staleжа. У уводу се истиче, да су имућни адвокати могли да одрже своје приходе, јер су они пре свега давали само правне савете. Напротив средњи staleж адвокатског реда тешко је патно од опадања парница. У читавом низу срезова 40 до 60% адвоката нису имали већу месечну чисту зараду од 250 марака. Постоји дакле опасност, да се поред једног малог слоја који добро зарађује, створи гро адвоката, који привредно врло рђаво стоји, док ће се средњи адвокатски staleж просто смрвити. Немогуће је савладати садашњу кризу по-

верења, кад су адвокати привредно тако поткопани, и кад им материјалне невоље отежавају да потпуно оправдају поверење својих клијената. Адвокат који не зна или мора стално да се брине, како ће своју децу да исхрани и одене, нема потребну унутрашњу независност. Језгро меморандума циља дакле на помагање средњег адвокатског staleжа. Мерадавна је при томе идеја самопомоћи; држава и народ не смеју се или се могу само у безусловно потребној мери терети. Појединости овог програма су ове: као први захтев тражи се доношење закона, по коме би адвокати у начелу били овлашћени, да заступљају пред свима судовима, властима, изабраним судовима и другим установама, и по коме адвокат не би смео да буде искључен од заступања зато, што је адвокат, нити се сме некоме да забрани, да се служи саветима адвоката (по нашем закону о адвокатима адвокат је овлашћен да заступа пред свима судовима без разлике. Па ипак ни војни ни духовни судови не допуштају заступање адвокатом. Даје донета је одлука прве пленарне седнице Касационог суда, по коме се наследници при деоби заоставштине не смеју послужити саветом адвоката! За адвокате ова одлука значајна је и по томе, што она документује веће поверење народа у адвокате него у јавне бележнике). Затим се предлажу нарочите адвокатске установе, које би радиле по трговачким начелима. Тиме би се у исто време сузбијала конкуренција разних установа за наплату, за давање правних савета и т. д. Најзад се тражи да се смеју правити уговори између адвокатских комора и појединих организација чијим би мање имућним члановима адвокати давали правне савете по паушалним ставовима. Богати адвокати требали би да се одрекну додељивања сиромашних ствари, стечајних ствари и т. д. у корист сиромашнијих својих колега. Као мерило за такво одрицање узео би се бруто доходак од годишње 15.000 марака, а чинило би се у корист оних адвоката, који не заслужују више од 5.000 марака. Месте и индивидуалне разлике исто би се тако узеле у обзир као и нарочито подобно за једну специјалну област или за жељу клијента. У начелу одбија се идеја ограниченог броја адвоката (numerus

clausus), јер би то значило спречити омладину да ступа у адвокатски ред. Али се поздравља увођење слободе кретања адвоката пред сваким судом. Траже се и ова ограничења: Пролазно ограничење прилива адвоката у великим градовима, који имају више од 100.000 становника, ако се тиме прекорачи стање од 30 јануара 1933. Одалагање давања дозволе за вршење адвокатске праксе преко две године, ако молилац има могућности, да за ово време нађе пристојно занимање код једног адвоката као адвокатски приправник. Дозвола за вршење адвокатске праксе код апелационог суда има се добити тек после петогодишњег чекања. Недавање дозволе за адвокатску праксу пензионисаним чиновницима, односно и одузимање већ дате дозволе, ако дотични примају довољно велику пензију. Ограничење дозволе синдицима, пословођама и директорима, који врше адвокатске послове не

као главно занимање већ само у циљу споредне зараде. Потпуно сузбијање надриадвокатури, т. ј. неконтролисана давања правних савета. Сва су ова ограничења тако састављена, да воде рачуна и о околностима појединих случајева. Поставља се захтев, да се принудно заступање адвокатом уведе код свију тужаба, чија спорна вредност прелази 300 марака, али се и признаје, да ће се тиме оптеретити народна заједница. И да би се изб'гло веће оптерећење државних финансија, у том случају не признаје се право адвокату, да наплати своје пристојбе из државне касе.

Меморандум садржи уосталом и специјалне прописе за пристојбе и трошкове. Он даје леп пример озбиљног старања, да се на основу идеје о самопомоћи адвокати ослободе тешког привредног положаја, у који су доведени садашњом кризом.

Т. Марковић

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа код нас Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић*, проф. Универзитета. Садржај бр. 5. књ. XXVIII. (XLV) од 25. маја 1934. год.

Чланци: *Др. Евгеније Спекторски*: Три декларације, *Др. Станко Франк*: Развијање науке у нормативним обележјима бића кривичног дјела, *Др. Александар Соловјев*: Приватно-правни уговори XVI века из Пољичке Жупе, *Др. Ђорђе Мирковић*: Правна природа трговачких друштава (двообразна или дуалистичка теорија). — Правна политика; *Леон Амар*: О језику у законима и судским одлукама (наш одговор г. *Др. Д. Аранђеловићу*), *Др. Драгољуб Аранђеловић*: Примедбе на одговор г. *Амара*. — Међународно-правна хроника: *Др. Илија А. Пржић*: Грчко француски спор око светнојика. — Економско-финансијска хроника; *Др. Сава Обрадовић*: Наши трговински односи са Средњом Европом. — Судска пракса: *Др. Драгољуб Аранђеловић*: Један интересантан случај примене *clausulae rebus sic stantibus* по швајц. грађ. праву, *Иван Д. Петковић*: Суд није дужан достављати оптужницу у поступку по закону о штампи, *Петар Д. Вучковић*: Обавеза накнаде штете по § 395. србијанског грађ. суд. пост., *Живко Н. Тајтац*: Потврда благајника и ликвидатора о пријему новца на благајни банке пуноважна је и обавезује банку на повраћај примљеног новца и ако они нису нарочитим пуномоћијем овлашћени за пријем новца. — Оцене и прикази: *Др. Милан Бартош*: *Др. Ђорђе Мирковић*. Јавно трговачко друштво као правно лице. — Белешке. — Преглед часописа. — Нове књиге.

Уредништво и администрација налазе се у Топличаном венцу бр. 21. Годишња претплата износи 120— дин.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу.

Уредници: *Др. Едо Ловрић*, кр. свучилишни професор и *Др. Иво Полишео*, одвјетник.

Садржај бр. 5. год LX од свиђња (маја) 1934. год.

WWW.UNILIB. Др Милобар Фрањо: Рузвелтов велики експеримент, Др. Ледерер Желько: Значење Лондонске конвенције о дефиницији нападача, Јован Б. Мијушковић: Припреме § 21. к. з. — Да ли § 21. к. з. има везе са §§ 71. и 72. к. з., Др. Фердо Чулиновић: Атхезиони или придружни поступак, Др. Срећко Зуља: Последице изостанка од првог рочишта за усмену спорну расправу у мандатном, мјеничном и порабоном поступку. — Оцене и прикази. — Правосуђе. — Друштвене вијести. — Литература. — Сваштите. Уредништво и администрација налазе се у Загребу Свачићев трг бр. 4. Годишња претплата износи 60.— и 120.— динара.

Правосуђе, часопис за судску праксу.

Уредници: *Стојан Јовановић* и *Др. Иво Мацијевић*, судије. За власника *Др. Фердо Чулиновић*, претседник окружног суда у Белој Цркви и Уређивачки одбор. Издавач *Живко Маџаревевић*, штампар.

Садржај бр. 5. год. III од маја 1934. год.

Грађанско право: Драгић Н. Солдатовић: Ако интерес у меници плативо по вишењу или на одређено време по вишењу, није никако уговорен, онда он тече од дана када се наплата код суда тражи, а не од датума издања менице, Мих. С. Златановић: Уредба о заштити земљорадника, Др. Бранко Вуковић: Да ли су задруге државних службеника дужне платити општинску трошарину, Милић Комненовић: Слободно судијско уверење у грађанским парницама, Др. Андрија Зоковић; Забијешка о пресуди, Франко Сарделић: О образложењу пресуде по грађанском судском поступнику, Борислав Благојевић: Утицај удаје на држављанство, Радомир Љ. Живковић: Још о одређивању надлежности суда на основу процене спорнога предмета од стране тужиоца. Кривично право: Др. Јосип Шиловић: Побачај се мора строго казнити, Дионисије Продановић: Правни лек браниоцев, Радован Поповић: Може ли се кривична пријава узети за приватну тужбу, те како се све греша при доношењу као и при оцени опстојности и валаности приватне тужбе, М. Ђ. Ивановић: Да ли је поступак пред среским судом ослабио казнену репресалију, Рад. Милетић: Из судске праксе. — Судови и судије: Др. Иво Политео: Бивши суц као адвокати и адв. приправници. — Судска пракса. — Преглед књига. — Белешке. — Нове књиге и часописи. — Збирка расписа.

Уредништво и администрација налазе се у Мачванској ул. бр. 4. Годишња претплата износи 120.— динара.

Полиција, часопис за управно полицијску и судску праксу. Власник и издавач *Васа Лазаревић*, начелник Министарства унутрашњих послова у пенз.

Садржај св. за мај 1934. год. Год. XXI, Бр. 9.—10.

Реформа кривичног законодавства у Француској од Др Душана М. Суботића, Увреда од Драгослава М. Лазића, За нов социјални поредак ново законодавство од Мила Павловића. Сирочадски столови и нови ванпарнични поступак од Др. Милорада Влашкалина, Да ли је § 375-и срп. к. з. у целости стављен ваа снаге новим Гр. п. п. од Др. Фрање Горшића, Улога полиције по новом кривичном поступку — V — од Сек. Н. Кецојевића, Домашај § 37 закона о тапијама од Јовице Б. Мијушковића, Успомена на † Др. Чедомира Митровића и његово велико усталаштво на заштити и васпитању морално посрнуле младежи од Милорада Никићевића, Различита тумачења § 424 с. к. п. од стране полиц. власти од Љубомира Ј. Јовановића, Земљораднички дугови од Младена Ставрића, Кривична одговорност кривца — саучесника (потстрекача) с обзиром на пропис става 4 § 34. крив. законика од Боривоја Д. Петровића, Држављанство малолетника по нашем зак. о држављанству од К. Х. Терзијева, Полицијске дужности од полицајца, Неједнака примена прописа из § 454 гр. суд. пост. код првостепених судова у погледу доношења осудних решења по меничним споровима од Љубинка М. Обркнежевића, Неколико речи о пређашњим полицијским писарима од Стојадина Б. Милићевића, Језик у судским одлукама и пракса од Милоша Станишића, Да ли је и у колико још у важности § 26. полицијске Уредбе од Бранислава Н. Станковића,

Pactum dominii reservati од Божицара А. Вељковића. — Судска пракса од Јована Д. Смљанића, Боже Д. Маринковића, Др. Анте Шумановића, Ивана Д. Петковића и Тих. М. Ивановића. — Поуке и обавештења и т. д.

Уредништво се налази у Карађорђевој ул. бр. 59. Преплата износи 120.— и 100.— динара.

О д в ђ е т н и к, орган Адвокатске коморе у Загребу. Уредник *Др. Иво Полишео*, адвокат из Загреба.

Садржај бр. 6 од 12. липња (јуна) 1934. год. Год. VIII.

Чувајмо судство, Законско заложно право одвјетника од Др. Милана Полака, Смије ли одвјетник изручити новац убран за иноземну странку од Др. Лава Шика. О сиромашком праву од Др. Људевита Шварца, Извјешће о IV ред. скупштини Савеза Адвокатских комора одржаној у Новом Саду дне 27. V. 1934., Тарифа. Правилник обраничког суда Миловинског фонда Адвокатске коморе у Загребу. Вијести Адвокатске коморе у Загребу. Разно.

О д в ђ е т н и к излази једанпут мјесечно осим у феријалним мјесецима. Чланови Адвокатске коморе у Загребу добивају га бесплатно. За остале претплатнике претплата износи 80.— односно 90 — дин. годишње.

Slovenski pravnik, glasilo društva „Pravnik“ v Ljubljani. Urednik *Dr. Rudolf Sajovic*.

Садржај бр. 5.—6. маја 1934. Год. XI V. III.

Dr. Munda Avgust: Kako učinkuje privolitvev oškodovanca na protivpravnost kaznivih dejanj zoper življenje in telo?, Dr. Stojan Bajic: O prekasnem delu, Dr. Gorazd Kušelj: Demokracija in pravo, Književna poročila, Razne vesti. Priloga.

Уредништво се налази у Лjubljani. Godišnja претплата износи 60.— дин.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у *Службеним новинама* од 17. маја до 16. јуна 1934. године.

299. Уредба о оснивању суда за млађе малолетнике код Среског суда у Босанској Костајници. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 469.

300. Правилник о измени Правилника о службеном оделу за чиновнике ресора Министарства унутрашњих послова. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 469.

301. Измене у решењу о средиштима за повремени преглед мерила — Решење Мин. трг. и индустрије од 16. маја 1934. год. Бр. 2478/934. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 469.—471.

302. Расписи: Поступање при превозу робе правцем Ђевђелија, Београд, Бездан и у обрнутом смеру; Допуна расписа Бр. 5436/IV, од 25. фебруара 1933. год. Допуна члана 10. Правила о дари. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 471.—472.

303. Образовање главне поштанско-телеграфско-телефонске радионице при управи пошта и телеграфа и поштанско-телеграфско-телефонских радионица у Загребу, Љубљани, Новом Саду, Сарајеву, Сплиту, Скопљу и Цетињу. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 472.

304. Главна поштанска ауто-гаража у Београду и поштанске ауто-гараже у Скопљу, Загребу, Љубљани и Сплиту. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 472.

305. Помоћ за набавку одела службеника финансијске контроле. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 472.

306. Приступ Шведске међународној конвенцији за заштиту индустријске својине. — *Сл. н. Бр.* 118.—XXX, од 25. маја 1934. год. стр. 472.

307. Закон о сузбијању полних болести од 28. марта 1934. год. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 473.—475.*

308. Уредба о наградама и споредним припадностима у Поштанској штедионици. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 475.*

309. Наредба Министра правде од 16. маја 1934. год. Бр. 4729 којом се одређују рејони за сва три јавно-бележничка места у седишту Среског суда у Вуковару. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 475.—476.*

310. Комисија за полагање државног стручног испита особља Геофизичког завода у Загребу. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 476.*

311. Комисија за полагање испита за професоре и учитеље вештина уметничких школа (Музичке и уметничке академије) у Загребу. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 476.—478.*

312. Изјава Аустрије сходно чл. 30 Бернске конвенције за заштиту књижевних и уметничких дела, о измени рокова за заштиту ауторског права — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 478.—479.*

313. Ратификација републике Никарагуге конвенција усвојених на међународним конференцијама рада. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 479.*

314. Решење о пензијама и додацима на скупоћу чланова „Потпорног и мировинског друштва поштара и отправника“. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 479.*

315. Путни прелаз. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 480.*

316. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр. 122.—XXXI, од 31. маја 1934. год. стр. 480.*

317. Трговински уговор између Краљевине Југославије и Немачке од 23. маја 1934. год. — *Сл. н. Бр. 123.—XXXII, од 1. јуна 1934. год. стр. 481.—519.*

318. Уредба о изменама и допунама Уредбе о устројству и делокругу Управе града Београда. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 521.—524.*

319. Уредба о премештању седишта Општине Соколовићке. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 524.*

320. Уредба о премештању седишта Општине подхрањенске. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 524.*

321. Уредба о промени седишта Општине жлјевске. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 524.*

322. Уредба о промени имена Општине отљанске. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 524.*

323. Уредба о премештању седишта Општине звировачке. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 524.*

324. Уредба о измени местне надлежности Среских судова у Зворнику, Тузли, Травнику, Фојници, Фочи и Чајничу, — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 524.—525.*

325. Уредба о издвајању општине Каћ из подручја Среског суда у Тителу и пустаре Сирг (управна општина Темерин) из подручја Среског суда у Ст. Бечеју и припајању истих подручју Среског суда у Новом Саду. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 525.*

326. Уредба о пољопривредном саветодавном одбору. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 525.—526.*

327. Уредба о учешћу службеника поморских паробродарских предузећа и апотекарских сарадника и диспензаната у збору Пензионског завода за службенике у Љубљани, као и о учешћу претставника чланова помештог завода из раније покрајине Далмације у управном одбору овог завода. — *Сл. н. Бр. 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 526.*

328. Уредба о измени уредбе о самосталној управи државних монопола Краљевине Југославије од 25. октобра 1932. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 526.—527.

329. Преглед државних расхода и прихода за месец април 1934. г. по буџету за 1933/34. годину као и за тринаест месеци рачунске 1933/34. године. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934 год. стр. 527.—534.

330. Објашњења § 26 закона о сузбијању заразних болести. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 535.

331. Повишења улога за осигурање радника и намештеника у рударским предузећима. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 535.

332. Цене цементу и хидрауличком кречу. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 535.

333. Списак машина израђених у земљи. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 535.—536.

334. Промена имена „Мекић кула“ у „Стевановац“. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 536.

335. Промена имена села „Булавес“ у срезу Даруварском, Бановине Савске у „Миоковићево“. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 536.

336. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 125.—XXXIII, од 4. јуна 1934. год. стр. 536.

337. Правилник за замену обвезница лутријске $2\frac{1}{2}\%$ државне ренте за ратну штету. — *Сл. н. Бр.* 130.—XXXIV, од 9. јуна 1934. год. стр. 537.—544.

338. Закон о протоколу уз трговински споразум од 29. јула 1933. године усвојеном разменом нота од 14. септембра 1933. године у Берлину између Краљевине Југославије и Републике Немачке, од 24. маја 1934. год. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 546.—559.

339. Закон о међународној конвенцији о телекомуникацијама са додатком закљученој и потписаној у Мадриду, 9. децембра 1932. године, од 24. маја 1934. године. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 553.—571.

340. Уредба о одвајању села Тумчевишта из Општине врапчишке и придавању Општини чајланској. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 572.

341. Упуства за израду предлога Буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за 1935/36. годину. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 572.—578.

342. Правилник школе за болничарке сестара Св. Кржи у Загребу. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 579.—581.

343. Измена Правилника о осигурању ученика против несрећних случајева. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 581.

344. Измене и допуне Правилника за средње пољопривредне школе Бр. 15724/II од 13-IV-1926. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 581.

345. Образовање Судова за организирање државних шума. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 581.—582.

346. Преглед бухача у Милну и на Трогиру — Решење Мин. пољопривреде. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 582.

347. Пренос послова по закону о радњама у граду Нишу у надлежност управника полиције у Нишу. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 582.

348. Промена имена града Брода у „Славонски Брод“. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 582.

349. Промена имена трга „Коњице“ у „Словенске Коњице“. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 583.

350. Рагификација Швајцарске и приступ Лихтенштајна међународној Конвенцији за изједначење извесних прописа о међународном пре-

носу ваздухом, са допушким протоколом. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 583.

351. Промена имена насеобине „Пореч“ у општини бектешкој у „Нова Липовица“. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. године стр. 583.

352. Телефонски саобраћај. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934. год. стр. 583.—584.

353. Исправка. — *Сл. н. Бр.* 133.—XXXV, од 13. јуна 1934 год. стр. 584.

НОВЕ КЊИГЕ

Б р а н и ч ће забележити и приказати сваку књигу која му буде на приказ послата.

Zbornik za znanstvenih razprav, izdaje Proforski zbor Juriđičke fakultete, X Letnik 1933—34. V Ljubljani 1934. Str. 218.

Dr. Metod Dolenc i Aleksander Maklecov: Sistem celokupnega kazenskoga prava Kraljevine Jugoslavije, V Ljubljani 1934. Str. 415.

Dr. Laza M. Koscih: Коментар Устава Краљевине Југославије од 3 септембра 1931. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. XII + 298.

Лаза Урошевић: Законик о судском поступку у грађанским парницама (Грађански парнични поступак) са коментаром и Уводним законом. Београд, 1934. Издање пишчево. стр. XXIII + 720.

Милосав Васиљевић: Правни сутрашњице у Етици Политичкој економији Политици. Београд, 1934. Издање Издавачког и књијарског предузећа Геца Кон А. Д. стр. 142.

Dr. В. Франолић: Протекционизам у прошлости и садашњости. Економско-политичка студија. Загреб, 1934. Издање пишчево. (латиницом).

Dr. Илија М. Јелић: Смисао § а 311. II кривичног законика. Београд, 1934. стр. 14. Оштампано из Бранича св. за мај 1934.

Dr. Ђорђе Ж. Мирковић: Две теорије о правној природи трговачких друштава. Београд, 1934. Оштампано из Архива за правне и друштвене науке књ. XXVIII. стр. 31.

Ј. М. Овадија: Кућевласници и закупци, њихова међусобна права и дужности по новом грађ. пар. вост. — Упуства за таксирање рачуна. — Извод из Општег зак. о таксама (у припреми). Београд, 1934. Издање пишчево.

Из Споменнице Мауровићу — књ. II. (у штампани посебно отиснути следећи редови: *Dr. Ђорђе Тасић:* О динамизирању приватног права (две дефиниције динамичког права). стр. 6.; *Dr. Лавослав Хенигсберг:* Начело хуманитета у кривичном поступку. стр. 4.; *Dr. Фердо Чулиновић:* Статут града Сења. стр. 80.; *Dr. Мирослав Шаншек:* Процесуална страна реалнога стицаја кривичних дела. стр. 21.; *Dr. Михаило Констаншиновић:* „Emprio perfecta“ у Српском грађанском законнику (Прилог историји извора Српског грађанског законика и методи тумачења) стр. 13.; *Dr. Франа Жилић:* Да ли има отмице (§§-и 246 и 293 к. з.) и кривичних дјела против јавног морала (§§-и 276. 277 и 278 к. з.) након правоснажности пресуде склопљени брак утјецаја на пресуду? стр. 4.; *Dr. Metod Dolenc:* Nacionalistično kazensko pravo v Nemačkoj in vprašanje revizije jugoslovenskega kazenskoga zakonika, str. 17.; *Dr. Robert Mayer:*

WWW.UNILIB.RS

Unificierung oder Differenzierung des bürgerlichen Rechtes? str. 8.; *Dr. Robert Bartsch*: Die Bedeutung des alten Österreich für die europäischen rechtsentwicklung str. 13.; *Dr. Alfred Manes*: Versicherungsprüfer in Deutschland str. 6.

Dr. Rudolf Sajovic: Procesualne pripombe k uredbi o zaščiti poljedelcev. Ljubljana 1934. str. 11.

Погледи на савремена питања. Нов часопис Бр. 1. — Маја 1934. год. стр. 48. Уредник *Илија Јукџић*. Издавач „Демос“. Загреб 1934. претплата 100— дин. годишње, на уредништво Гундулића ул. бр. 24.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А